

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

4/2017

TEMA:
KRISTEN I SAMFUNDET

6
Er Danmark et kristent land?

20
Gud som bejler

26
Moderne spiritualitet og sand åndelighed

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 4/2017. Årgang 152
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Kristendommen er mere end
en privatsag
Anton Bech Braüner

TEMA:**KRISTEN I SAMFUNDET**

- 06 Er Danmark et kristent land?
Hans-Ole Bækgaard
- 10 Nye vinde
Bente Graugaard Nielsen
- 11 Kristen tydelighed i dagens samfund
Børge Haahr Andersen
- 14 Guds bud gælder både i åndeligt
og verdsligt regi
Carsten Elmelund Petersen

HORISONT

- 18 Synd og skam
- 19 Fake news

FOR TROEN

- 20 Gud som bejler
Manuel Vigilius
- 24 Støvet hvisker
Erik Dahl

ANDRE ARTIKLER

- 26 Moderne spiritualitet og sand åndelighed
Jan H. Mortensen
- 30 Vores protestantiske fætre
Finn Aa.Rønne

BØGER

- 34 Når sygdommen rammer
- 35 Skabt som mand
- 36 Urimeligt godt nyt
- 38 Forkynd for børn

Koblingen mellem kristendom og danskhed svækkes fra generation til generation, viser undersøgelser – og samtidig præger en større multikulturel og multireligiøs sammensætning befolkningen

LEDER

Kristendommen er mere end en privatsag

AF ANTON BECH BRAÜNER

Som samfundsborger bærer jeg min lille brøkdel af ansvar for at kæmpe for et retfærdigt samfund.

Anton Bech Braüner

Det er ikke nogen større sensation, når man hører politikere eller debattører fremføre, at kristendom er noget, der skal holdes i privaten uden for det offentlige rum. En gang imellem sker det endda under henvisning til luthersk arvegods: toregimentelæren.

Journalist og debattør Lars Trier Mogensen er bare en af stemmerne i koret, der en smule spydigt har påpeget, at det bedste ved reformationen er, at den skabte forudsætningerne for sekulariseringen.¹ Luther understregede nemlig, at kristendom og politik skal holdes adskilt. Eller gjorde han nu virkelig også det?

Kristne har politisk ansvar

Det har aldrig været specielt luthersk eller bibelsk at påstå, at kristendommen kun er en privatsag uden politisk betydning. Det er der to gode grunde til.

For det første er det Gud selv, der handler og

leder verden gennem politiske ledere. Luther taler om, at også det verdslige regimente er forordnet af Gud², og Paulus kalder endda myndighederne for "Guds tjenere" (Rom 13,4). Politik er altså ikke et gudløst rum, der er fuldstændig adskilt fra kristendom.

For det andet har myndighederne – lige fra politibetjenten til regeringschefen – fået en opgave af Gud. De er ikke sat til at rage til sig eller systematisk undertrykke de svage, som verdenshistorien er fuld af dårlige eksempler på. De skal i stedet kæmpe for at opretholde en retfærdig verden og i sidste ende lade Guds "vrede ... ramme dem, der gør det onde" (Rom 13,4)³.

I den aktuelle demokratiske sammenhæng betyder det, at jeg som stemmeberettiget samfundsborger med min lille brøkdel af myndighed bærer min lille brøkdel af ansvar for at opretholde et retfærdigt samfund. Vi har brug for kristne, der ser det som deres kald som medbor-

Vi har brug for kristne, der ser det som deres kald aktivt at kæmpe for at opretholde en almen retfærdighed i en verden, der i den grad er præget syndefaldets konsekvenser

gere aktivt at kæmpe kampen for at opretholde en almen retfærdighed i en verden, der i den grad er præget syndefaldets konsekvenser.

Vi har brug for at bede gode politiske ledere frem, så vi kan fastholde gode vilkår for at leve som kristne i Danmark (1 Tim 2,2). Vi har brug for at bede for vores politiske ledere om, at de må have en klar erkendelse af, hvad der er godt og retfærdigt, så det smitter af på vores samfund (Rom 13,3).

Forskel på kristendom og politik

Jeg argumenterer ikke for en kristen kulturkrig, hvor kirken som fællesskab skal påtage sig en politisk opgave. Kirkens opgave er en anden og skal være det. For der er markante forskelle på kristendom og politik.

I politik er det grundlæggende problem politisk og social uretfærdighed, hvad enten det drejer sig om bandekriminalitet eller uværdig behandling af ældre på plejehjemmene.

I kristendommen fortæller Gud, at menneskets problem er langt dybere. Synden i os kan ikke fikses med lovpakker eller et par millioner, der er øremærket til en fokuseret social indsats. Der må en frelser til.

Hvis kirken ikke formår at skelne mellem det "politiske evangelium" om frelse fra menneskelig uretfærdighed og det bibelske evangelium om evig frelse fra al synd i Jesus Kristus, har kirken misforstået sin rolle – med store åndelige omkostninger som konsekvens.

Sammenblandingen findes ofte (men ikke altid) i en liberal version, hvor uddannelse, pacifisme, miljøaktivisme eller lignende betragtes som måder, kirken kan fremme retfærdighed

og dermed Guds rige i verden.

Men den findes også blandt konservative værdikrigere.

Den amerikanske teolog og forfatter Trevin Wax skriver i en bog¹ om en lille kirke, der lå i et område af Kentucky i USA, hvor det ikke var tilladt at sælge alkohol. Det ville et forslag i byrådet ændre på, og kirken satte derfor alle sine knappe resurser ind på at bevare alkoholforbuddet. Da byrådet skal afgøre sagen endeligt, er hele kirken samlet. Alkoholforbuddet bliver bevaret. Der udbryder jubel i forsamlingen, og en af de tilstedeværende siger: "Det her er den bedste dag, vores kirke har haft nogensinde".

Det er en perspektivforskydning af dimensioner, når glæden over politiske resultater bliver større end glæden over korset, ligesom det er misforståelse af kirkens opgave i verden, hvis vi tror, at uddannelse og miljøaktivisme kan kure vores fundamentale oprør mod Gud. Selvom der utvivlsomt ofte kæmpes for noget godt, står man i fare for at miste evangeliet, når kampen for retfærdighed gøres til det egentlige.

Der er forskelle mellem kristendom og politik, og de er væsentlige. Mister vi synet for de forskelle, er det selve evangeliet, der er på spil. Alligevel må forskellene ikke få os til at tro, at politik ikke har noget med kristendom at gøre.

Sig ikke, at kristendommen kun er en privatsag. For det er Gud selv, der i sin uendelige godhed har givet os myndigheder for borden, så han kan opretholde en vis retfærdighed i en falden verden, indtil den dag kommer, hvor ulven skal græsse med lammet, og der skal herske fuld retfærdighed ved Jesus Kristus (Es 65,25). ■

- 1 Se fx www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/en-ateist-som-mig-har-meget-takke-kristendommen
- 2 Martin Luther: Om verdslig øvrighed. Aarhus Universitetsforlag 2006 (1523), 46 % (e-bog)
- 3 Martin Luther: Om verdslig øvrighed. Aarhus Universitetsforlag 2006 (1523), 95 % (e-bog)
- 4 Trevin Wax: Counterfeit Gospels – Rediscovering the Good News in a World of False Hope, Moody Publishers 2011, s. 173-174

TEMA

Er Danmark et kristent land?

AF HANS-OLE BÆKGAARD

Mange anerkender i dag vores kristne kulturarv. Men friheden til at praktisere kristne holdninger i det offentlige rum er begrænset.

Hans-Ole Bækgaard, f. 1973

Valgmenighedspræst ved Aarhus Bykirke
Formand for Indre Mission
olsen@aarhusbykirke.dk

Er Danmark et kristent land? Svaret er ikke så enkelt og rummer både et ja og nej, og i det lys bør også aktuelle forhold, udfordringer og muligheder ses.

Man kan spørge, om et land – eller et folk af både døpte og udøbte – kan være kristent. Rent teologisk er det som sådan noget vås. For kun et menneske kan være kristent. Et land kan ikke tro på noget, og derfor er det let at misforstå eller helt afvise et udsagn om, at "Danmark er et kristent land". Men er der alligevel ikke mere at sige?

Nation med kristne rødder

I de to seneste regeringsgrundlag er sagen fremført og heraf tolket i en politisk kontekst af flere årsager. Ikke mindst er det sket ud fra den udfordring (eller trussel), som islam udgør i disse år i forhold til samfundet og danske værdier. Det

hænger også sammen med den historieløshed og rodløshed, der præger de seneste generationer, hvor man glemmer, hvad der har formet Danmark som nation, og hvad der er vores eget ophav som land og folk.

I juni 2015 blev det udtrykt sådan: "*Danmark er et kristent land*", og den evangelisk-lutherske kirke indtager en særstatus som folkekirke. Denne særstatus vil regeringen bevare. Samtidig er det afgørende for regeringen, at der skal være frihed til at tro på det, man vil, så længe det sker med fuld respekt for andres ret til det samme." Siden sommeren 2015 har denne proklamation givet anledning til debat, for hvad menes der såvel politisk som teologisk?

Der er gode grunde til at forstå Danmark som en kristen nation – set i lys af historien, traditionen og grundloven. I § 4 lyder det: "Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke

FOTO: NATIONALMUSEET

og understøttes som sådan af staten.”

Ganske vist definerer paragraffen ikke rent juridisk Danmark som et kristent land, men grundloven fastsætter dog, at vi ikke er en sekulært land som eksempelvis Frankrig og Tyrkiet. Danmark er et land, hvor folkekirken skal understøttes af staten (en form for statsreligion), hvor regenten skal være luthersk, og hvor øvrige trossamfund skal have frihed, medmindre deres udøvere handler imod sædeligheden (den offentlige moral) eller den offentlige orden.

Kristendommens rolle gennem tusind år og dens påvirkning på love, samfundsindretning og værdier som sådan har været med til at forankre Danmark som et kristent land. Derfor kunne dronning Margrethe også udtale for syv år siden: ”At vi er et kristent land, kan vi ikke komme væk fra. Det er hele vores historie, det præger hele vores sprog, det præger vores land-

skab med kirkerne. Danmark er et kristent land ... og som helhed et kristent folk.”

Ikke alle vil udtrykke sig så prægnant, men formelt set understreges Dronningens opfattelse vel ved, at statsoverhovedet ikke kan vælge sin religion, men er forpligtet på at tilhøre den evangelisk-lutherske kirke (§ 6).

Det kan konstateres, at interessen for kristendommens historie i Danmark er vokset bemærkelsesværdigt de sidste par år. Der er flere eksempler på, at museer og medier har succes med at sætte fokus på sagen. DR har vist første halvdel af successerien *Historien om Danmark*. Nysgerrigheden kredser om: Hvad kommer kristendommen af, hvordan ser dens udvikling ud, og hvordan påvirker den os i dag? Og der gives forskellige svar og perspektiver ...

Det er interessant, at den kristne kulturarv, som har været trængt op i en krog i flere årtier,

Kristendommens rolle gennem tusind år og dens påvirkning på love, samfundsindretning og værdier som sådan har været med til at forankre Danmark som et kristent land. Og de sidste år er interessen for kristendommens historie i Danmark vokset bemærkelsesværdigt.

Meget taler bestemt for, at Danmark anno 2017 i praksis ikke er et kristent land. Det kristne privatiseres til at gælde mest på den hjemlige bane

nu igen anerkendes. Mere end 17.000 danskere var med til at sikre "den kristne kulturarv" en plads på listen blandt flere end 2400 andre forslag til de 10 vigtigste værdier i kulturministeriets Danmarkskanon. Og nogle af de andre vedtagne værdier har også en tæt relation til kristendommens indflydelse.

Et kristent samfund?

I en YouGov-undersøgelse i foråret 2016 svarede 65 % af danskerne, at Danmark kan kaldes et kristent land. Måske udtryk for en generel opfattelse, måske en rygmarvsreaktion på, at landet ikke er muslimsk. I al fald blev resultatet tolket som et udtryk for en kulturkristen oprustning i samfundsdebatten, hvor man samtidig pegede på den risiko at overbelaste kristendommen i forsøget på at afstive vores nationale identitet. Rigtig nok er det siden kommet til udtryk ved den politiske debat om danskhed.

Men vil den brede opbakning til det syn fortsat være til stede? Der er store forskelle på generationerne, hvor de ældre er mere overbeviste. Koblingen mellem kristendom og danskhed svækkes fra generation til generation, viser undersøgelser – og samtidig præger en større multikulturel og multireligiøs sammensætning befolkningen.

Hertil kommer, at der er en tydelig tendens til, at den enkelte dansker bliver sekulariseret og individualistisk, samtidig med at der på det samfundsmæssige og politiske niveau sker en kulturkristen oprustning. Hvordan de to parallelle udviklinger vil påvirke hinanden, er svært at sige.

Endvidere: Vi lever i en efter-kristen tid, hvor en kristenpræget kultur og kristendommens indflydelse på lovgivning og samfundsværdier mister terræn. Det står som en kontrast til

den ovenfor omtalte øgede interesse for landets kristne rødder. Mon denne interesse i fremtiden vil fremme en positiv kristen påvirkning?

Kampen for at definere, hvad det vil sige at være et kristent land eller rejse modstand imod det, har i disse år sine frontlinjer. I al korthed kan nævnes *kulturkristendom*, hvor det mere er humanisme i dragt af kulturkristne værdier, der fremhæves og præger demokratiske værdier. De danner argumenter for værdier i velfærdssamfundet og hensynet til næsten, men ofte er det uden forankring i klassisk kristen tro og livsførelse.

Ikke mindst Dansk Folkeparti har tydeligt italesat *nationalkristendom* som en afgørende sammenhængskraft for samfundet – og præger det med en særlig forståelse. Selvom det kristne fremhæves, så skydes den kristne tro og praksis i baggrunden som noget indvortes. Den personlige tro er en privat tro og skal have sin plads i det offentlige rum i det lys.

Som arvefænde af at plædere for en kristen tilgang til samfundslivet har *kulturradikalisme* sat sin tydelige dagsorden i årtier og på det seneste også en ateistisk tilgang. Det er ikke mindst sket i takt med, at *sekularismen* får givet plads og røst, hvilket ikke alene skyldes en sekulær indflydelse og åndsstrømning i kølvandet på Oplysningstiden, men også kirkens stadige svigt af at tilrettevise samfundet ud fra Bibels ord og kristne værdier.¹

En luthersk tilgang

Der er en anden vej at gå angående det kristne/kristelige i samfundet – og i det lys tale om Danmark som et kristent land. Med reformationen fik vi et nyt sprog til at forstå og udfolde forholdet mellem samfundet og den kristne menighed, det verdslige og åndelige. Det er blevet benævnt som *to-regimentelæren* – og har haft forskellige tolkninger og udmøntninger, som langt fra har videreført det syn, Luther² havde for øje.

Der er ikke plads til at uddybe læren eller dens komplekse virkningshistorie til i dag.³ Men for mig at se er der virkelig gode grunde til at fastholde den tilværelsesforståelse og det syn på samfundet og kirken, som denne lære giver for

de kristne og kristendommen i samfundet – også i dag.⁴ Endda uden at sætte skarpe skodder op imellem det verdslige og det åndelige, som det vanligvis gøres i dag i det offentlige rum, og hvor denne skarpe skelnen per automatik antages at være genuin luthersk.

I Luthers syn på de to regimenter er der den grundforståelse, at de er Guds to virkemåder i verden. De er ikke givet til at spilles ud mod hinanden, men sat til at forvalte med de ”våben”, som de er blevet givet, hhv. ”sværdet” og ”Ordet” qua deres forskellige bestemmelse og formål. Staten/øvrigheden skal understøtte kirken, men ikke være herre. Omvendt er kirken ikke overordnet staten, men skal være en tjenende hjælper og tilretteviser for den – uden at tilsidesætte lydigheden mod Guds ord (ApG 5,29). I dette spænd lever de kristne. Som kristenfolk i begge regimenter.

I det 20. årh. har toregimentelæren lidt under ikke mindst Nazismens misbrug – og et kirkeligt svigt. Samtidig har en politisk-social samfundsudvikling vundet indpas i demokratisk retning på bekostning af kristendommen. Statsbegrebet har historisk undergået en forvandling siden reformationen, og det moderne statsbegreb er på mange måder i struktur og praksis mere lig, hvad der dengang blev forstået ved kirkebegrebet.

Hermed mener jeg, at staten så at sige bevidst har overtaget det åndelige, opdragende og frihedsbestemmende ansvar for folket, som rettelig burde være kirkens (det åndelige regimentes) opgave i et såkaldt kristent land. Kirken er langt på vej i dag ”berøvet” sin tjenende opgave i det verdslige regimente, så staten agerer (sekulær)religiøs.

Derfor lider kirken i vores tid også under dels et statsligt overgreb på det åndelige, dels et (sekularistisk) svigt hos kirken selv og dens ledere.⁵

De kristne og samfundet

Formelt set vil jeg plædere for, at *Danmark er et kristent land*. Jeg ønsker, at det skal farve vores samfund, love og værdier. Det beder jeg om i menighedens kirkebøn.

Samtidig er jeg klar over, at et land ikke kan tro, men kun mennesker kan have en frelsende

tro og dermed være kristne og døbt til at tilhøre et kristent folk med Jesus som herre. Jeg er også helt klar over, at vi ikke længere lever i et katekisme-samfund, hvor der kan forudsættes almen kundskab om kristendom eller en gudsfrygt og et syn på tilværelsen herudfra, som præger samfundslivet.

Meget taler bestemt for, at Danmark anno 2017 i *praksis* ikke er et kristent land. Det kristne privatiseres til at gælde mest på den hjemlige bane. Den tilsyneladende frihed til at have kristne holdninger og værdier er reelt begrænset, og holdninger i det offentlige rum kan indebære konkrete konsekvenser.

Det religiøse får et mistænkeligt skær, som har betydning for, hvordan offentlige myndigheder forholder sig til kirken og det kristne arbejde, eksempelvis tilskud under folkeoplysningsloven, leje af lokaler, bøn på skoler m.v., fri porno, samlivsformer og meget andet. En pluralistisk-sekulær-ligestillings-ideologi slår tydeligt igennem.

Som kristne skal vi dog ikke se passivt til, men påtage vores ansvar og påvirke på alle fronter som samfundsborgere, der hører hjemme både i det åndelige og verdslige regimente. Vi skal ikke affinde os med en statisk opdeling af samfundet i de to regimenter og de konsekvenser, det får for både samfundet og kirken.

Ud fra de to regimenter talte Luther om tre stænder for samfundslivet for kristne: husstanden, øvrigheden og kirken.⁶ En genrejsning af det ansvar, den forvaltning og de muligheder, som han peger på her, vil uvilkårlig have betydning for *det kristne* i Danmark, både nu og på langt sigt. For evangelisk-luthersk kristendom er nemlig ikke bare en indvortes stemning eller for de særligt fromme i isolerede enklaver, men trives bedst i hverdagens praksis i familien, politikken og forkyndelsen. Og at det sker med det håb og formål, at den kristne kultur og kristne værdier vinder indpas.

Dog skal vi midt i alt dette ikke glemme: Det er dybest set et åndeligt spørgsmål, om Danmark er et kristent land (som jeg opfatter det), og om det kan kaldes sådan fremover i kraft af et kristent folk. Mens vi beder om det og arbejder på det, er vi helt afhængige af Gud. ■

-
- 1 Se fx *Som om Gud ikke findes*, Magnus Malm, Boedal 2015
 - 2 Nogle centrale Luther-tekster er bl.a.: *Til den kristne adel i den tyske nation* (1520), *Om den verdslige øvrighed og lydighedens grænse* (1523) – kan findes på www.lutherdansk.dk
 - 3 Se drøftelser i *National kristendom til debat*, Jeppe Bach Nikolajsen (red.), Kolon 2015; *Kirke og øvrighed i et pluralistisk samfund*, Jeppe Bach Nikolajsen (red.), Kolon 2017
 - 4 Dette kunne uddybes og aktualiseres nærmere ved en udfoldelse af fx Luthers prædikener over Bjergprædikenen (1532) eller Bonhoeffers syn på de kristnes ansvar i verden som Kristus-stedfortrædende.
 - 5 Om denne situation og om kristnes ansvar og muligheder er der gode refleksioner at hente i: ”Den kristne og staten”, Olav Valen-Sendstad i *Samlede Verker bd. IV*, E.A.C. Eikenes Forlag 2000, *Staten og mennesket: oppgjør og framblik*, Eivind Berggrav, Land og folk 1945. Endvidere artikel af Jon Kvalbein i avisen *Dagen*: ”Når staten svikter retten” (9. marts 2010)
 - 6 Særligt i forklaringen til det fjerde bud i *Den Store Katekismus* (1528). Se også *Den Augsburgske Bekendelse artikel 16* om kristnes ansvar for at beklæde poster i samfundslivet

GODT SAGT

*Hvis der i centrum for dit livssyn er en mand, der dør
for sine fjender, så går vejen for dig til at vinde indflydelse
i samfundet gennem tjeneste snarere end magt og kontrol*

TIMOTHY KELLER

Nye vinde

AF BENTE GRAUGAARD NIELSEN

Bente Graugaard Nielsen,
f. 1954

Pædagog og forfatter

1. Vi har længe kaldt os kristne, døbt de små i dåbens vand,
men nu blæser nye vinde over vores fædreland,
før var troen fælleseje, nu står gammel tro for skud,
fremmed tro og ateister blæser på den kristne Gud.
2. Multikulturelle vinde blæser traditioner ned,
vælter arvede værdier i den gamle kristenhed,
skolerne skal ikke mere lære børnene om Gud,
troens synlige symboler lempes li'så stille ud.
3. Gamle Grundtvigs frihedstanker har bragt mange ting i spil,
vi har frihed til at tænke, tro og tale, som vi vil,
men hvis frihed bli'r et mantra, kan man drive det så vidt,
at man ufrivilligt ender i, at ingenting er frit.
4. Fri af Gud og uforpligtet vil man leve, som man vil,
selv når andre lider under, hvad den frihed fører til,
selvisk frihedstrang forpester, bundethed til Gud gør fri,
det at gi' sig selv for andre er en kristen grundværdi.
5. Dybt i hjertet, inderst inde, bag ved selviske behov
ligger glæden ved at leve efter kærlighedens lov.
Det at bindes til Guds vilje er det største, vi kan nå,
det må ingen verdens vinde få os til at tvivle på.

TEMA

Kristen tydelighed i dagens samfund

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Det kan være fristende bare at fortælle hinanden bag nedrullede gardiner, hvor skidt det går. Men et bibelsk svar på tidsåndens udfordring er anderledes.

I første halvdel af 1900-tallet indrettede store dele af samfundet i Danmark sig efter en kristen moral og værdsatte kristne værdier. Ungdomsoprøret i 1968 og de følgende år ændrede dette. Der blev ryddet grundigt op i den daværende autoritetsstruktur, og langsomt spredte en række moderne værdier sig til alle dele af samfundet. Lovgivningen tillod fri porno, fri abort og afkriminaliserede en række samlivsformer, som tidligere havde været betragtet som etisk tvivlsomme.

Nøgleordene var frihed, demokrati og tolerance til forskel fra tidligere tiders autoritære strukturer. Ledelsesstrukturen i skoler og virksomheder blev meget flad og styret nedefra. Kristne og konservative grupper protesterede voldsomt mod denne udvikling og havde også

et par årtier en vis gennemslagskraft i medier og i den politiske debat.

En ny tidsånd

De sidste 20-30 år har Vesten været præget af en kombination af noget værdifrit og totalitært. De store ideologiers tid er forbi i Vesten. Marxisme og socialismens drøm om det klasse-løse samfund faldt, da Berlinmuren blev gennemhullet. Men de postmoderne humanistiske værdier kædes ofte sammen med en totalitær tankegang på en måde, som ligner eller overgår tendensen i de gamle østeuropæiske lande.

Flere mener derfor i dag, at unge kristne ikke må samles til bøn på et gymnasium, for en offentlig institution er et religionsneutralt rum. Det er helt o.k. at være kristen, især hvis man

Børge Haahr Andersen,
f. 1956

rektor på Dansk Bibel-institut
bha@dbi.edu

Vores forældre talte ikke om sex, for det gjorde man ikke. Vores tid taler ikke om tro, og derfor bliver trosspørgsmål så tabubelagt, at end ikke i hjemmet kommer der ord på det.

ikke taler højt om det. Men det er suspekt, hvis en kristen bliver forskningsminister, får en fremtrædende stilling i samfundet og samtidig gør sig til talsmand for kristen etik og tro. Tydelig kristen bekendelse og krigerisk islam ses ofte som to alen af samme stykke.

Det kan være fristende, at kristne mennesker ømmer sig over denne udvikling og fortæller hinanden bag nedrullede gardiner i bibelkredsen, at det går skidt og bliver stadig værre. Men det er ikke et bibelsk svar på tidsåndens udfordring.

Første skridt på vejen frem er at erkende, at kristne mennesker og kristne værdier altid vil være uglesete i samfundet. Det går, som det skal, for gennem udviklingen i Danmark og Vesten opfyldes bibelske ord om de sidste tider. Når vi betragter udviklingen, skal vi løfte hovedet, for vores forløsning nærmer sig (Luk 21,28).

Dernæst udfordres vi til at tage kampen op og være modkultur – i de kristne hjem, på arbejdspladserne og på det større samfundsplan. Og det vil jeg udfolde nærmere nu.

Det kristne hjem

En tidligere statsministers slagord om, at religion skal ud af det *offentlige* rum, er for mange danskere blevet suppleret med, at trosspørgsmål heller ikke diskuteres i det *private* rum. Vores forældre talte ikke om sex, for det gjorde man ikke. Vores tid taler ikke om tro, og derfor bliver trosspørgsmål så tabubelagt, at end ikke i

hjemmet kommer der ord på det.

Her skal vi som kristne forsøge at være en modkultur til tidsånden. Vi skal sætte klare og tydelige ord på vores tro, og vi skal forsvare og begrunde de kristne værdier og etik for vores børn, naboer og venner. Det er en god øvelse, hvis vi på vores egen hjemmebane kan sætte ord på vores tro, sådan at vi selv og vores omgivelser ved, hvem vi tror på. Men også forsvarer og begrunder vores tro i mødet med de mange udfordringer, der møder os i tiden.

Jeg hørte for nylig om en far, der havde en læseklub i sit hjem for sit eget barn og en håndfuld klassekammerater fra den lokale skole. Nogle gange var det *Emil fra Lønneberg*, som blev læst højt, andre gange gode genfortællinger fra Bibelen. Det var ikke et stort og besværligt program, der skulle fyres af som i en børneklub. Men lidt soft, kage og ellers højtlesning spredte rygtet om en nærværende far, som gerne ville give nogle kerneværdier videre til nogle børn.

Arbejdspladsen

Sammen med hjemmet fylder arbejdspladsen en stor del af vores liv. Også her kan blufærdigheden være stor. Fra at omgivelserne ved, at du er kristen, til at du får gode centrale samtaler, kan der være et stort spring.

Jeg mødte en etiopier, som havde boet i Danmark, og som havde mødt den danske tavshed om trosspørgsmål. Han var dybt chokeret. Ikke engang, når folk rejste i tog og havde god tid, ville de tale om deres tro. Hjemme kunne han ikke

Det er en god øvelse, hvis vi på vores egen hjemmebane kan sætte ord på vores tro, sådan at vi selv og vores omgivelser ved, hvem vi tror på

tage bussen eller spadserer en tur uden at tale med kendte og ukendte mennesker om troen. "Hvor må det være svært at være kristen i Danmark," sagde han, selv om jeg jo syntes, at de forfølgelser og chikanerier, han selv havde gennemgået, var langt mere kontante.

Jeg synes, det er vigtigt, vi går imod strømmen og er tydelige om vores tro i relationen til kollegaer og arbejdsfæller. Vi skal i handling praktisere en god arbejdsetik, skal være sande og ærlige om småt og stort, som har med hverdagens forvaltning at gøre, og vi skal forsvare og begrunde troen på Jesus i mødet med alt det, som er samtaleemner på en arbejdsplads.

Jeg er ikke selv god til at sætte ord på troen i sammenhænge uden for menigheden, men jeg øver mig på det og beder Gud om anledninger. Der er et stykke vej, før vi er så åbenhjertige, som man er i en afrikansk kultur. Mindre kan også gøre det. Vi må øve os i at sætte ord på troen og etikken, udfolde og begrunde og forsvare den, sådan at Guds ord gennem vores vidnesbyrd nedbryder de forsvarsværker, vores kollegaer har rejst imod den kristne tro.

Samfundet

De fleste af os har også en række mødesteder med mennesker på sportspladsen, tankstationen, på børnenes skole og i boligforeningens eller vejlaugets bestyrelse. Alle kan ikke gøre alt, men nogen af os kan vælge én sammenhæng, hvor vi vil engagere os sammen med vores verdslige omgivelser. Her kan vi tjene Gud ved trofast engagement, ved ærlighed, sårbarhed og lydhørhed. Før eller siden vil der være

mennesker i disse miljøer, der spørger ind til vores kristne tro, og så har vi en mulighed for at sætte ord på det, der betyder allermost for os selv.

At blande sig i politik er mere end at stille op til folketings- og kommunalvalg. Det demokratiske system i vores samfund består af mange sammenhænge, hvor vi kan få indflydelse og kan opbygge gode og tilidsfulde relationer. Her kan vi begrunde og forsvare kristen tro og kristne værdier, og her kan vi nedbryde en række fordomme, som hindrer mennesker i søge svar på deres søgen i kristne menigheder.

En del af vores demokrati er, at alle kan ytre sig offentligt i dagspressen og på de sociale medier. Disse kan blive markante bærere af tidsånden og forstærke ukristelige tendenser i tiden. Men de kan også være en platform, hvor kristne kan give troen mund og mæle og kan forsvare og begrunde evangeliet og etikken.

Selv om der ikke findes direkte bibelciter om samlevende par, vil det være muligt ud fra Bibelen at sige, at det er forkert at bo sammen og leve seksuelt sammen, før man er gift. Over for mennesker, der ikke anerkender Bibelens autoritet, kan man argumentere med en mere almen erfaring: Samboende par har en langt dårligere statistik end ægteskaber, der er indgået i kirken eller på rådhuset. Selve formen har noget uklart og ustabilt over sig, som gør, at 2-3 gange flere parforhold end ægteskaber opløses. Der må altså være en klar overgang mellem gift og ugift stand, hvis forholdet skal være stabilt.

Guds bud er livsbekræftende. Derfor kan der et stykke på vej argumenteres almenmenneskeligt for kristen etik.

Guds kærlighed i evangeliet er anderledes end alt andet, vi kender. Alligevel kender vi fra det almenmenneskelige plan til at give og modtage kærlighed, og derfor kan vi et stykke på vej argumentere for evangeliet ud fra den erfaring, vi har af kærlighed på det personlige plan.

Ord og ikke tvang

Missionsbefalingen handler om at bruge ord som middel til at udbrede evangeliet. Aldrig magt, hvad enten det er i vores påvirkning af børn, eller forskellige former for tvang eller magt i samfundet. Det betyder også, at vi tillader og forsvare, at folk af anden tro er offentlige og synlige omkring deres tro og religiøse praksis.

I åndsfrihedens navn støtter vi, at muslimer får lov at bygge moskeer eller anlægge gravpladser, at jøder omskærer deres børn, at hinduer udfører deres eksotiske ritualer, eller at ateister og humanister praktiserer en anden tro og livsstil, end vi finder rigtig.

Vi blander os med vores ord og vores handlinger. Men gør det med respekt og uden at bruge magt. For vi tror, at det er ordet, der har magt til at ændre menneskers indre, og vi tror ikke på, at kærlighedens budskab kan spredes ved brug af magt. Derfor tager vi afstand fra alle former for brug af religiøs magt, også de misbrug, der har været op gennem kirkens historie.

Vi lever nemlig i en stædig tro på, at Gud, når og hvor han vil, igen kan lade sit ord skabe den folkevækkelse, som vores landsmænd og vi selv så hårdt har brug for. Derfor beder vi dagligt bønne: Komme dit rige. ■

TEMA

Guds bud gælder både i åndeligt og verdsligt regi

TOREGIMENTELÆREN I AKTUEL BELYSNING

AF CARSTEN ELMELUND PETERSEN

Luthers tanker om Guds to styreformer er aktuel i forhold til retsbevidsthed, kristnes samfundsengagement og ny strømning i opfattelsen af mission.

Carsten Elmelund Petersen,
f. 1956

Lektor på Dansk Bibel-Institut
cep@dbi.edu

Er toregimentelæren, som blev til i 1500-tallet, relevant i dag? Hvilken betydning har den? Og hvad er det bærende, som vi kan lære af i dag?

Det er Luthers skrift *Om lydigheden mod den verdslige øvrighed*¹ fra 1523, der er udgangspunkt for toregimentelæren. Han reagerede imod Romerkirkens sammenblanding af åndelig og verdslig magt. Forhistorien var, at op gennem middelalderen var der en magtkamp mellem paven og kejseren om, hvem der repræsenterede Gud i denne verden. På mange punkter var der sammenblanding til skade for både kirke og samfund. Luthers skrift om sagen er til en kristen fyrste, Johan den Bestandige, som gerne

ville belæres om, hvordan han greb sagerne an.

To styreformer

Tanken er, at Gud styrer verden på to forskellige måder. Regimente betyder styreform. Gud styrer verden med højre hånd (det åndelige regimente) gennem Ordet og sakramenterne og med venstre hånd (det verdslige regimente) gennem loven og øvrigheden. Det er en udlægning af Jesu ord: "Giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er" (Matt 22,21).

Læren om de to regimenter forudsætter, at verden er Guds. Det verdslige regimente er også Guds regimente, men alligevel menneskers styreform. Mennesker er derfor uden undskyld-

Læren om de to regimenter forudsætter, at verden er Guds. Det verdslige regimente er også Guds regimente, men alligevel menneskers styreform

ning for deres forvaltning af ansvaret og bliver holdt ansvarlige, når Jesus Kristus kommer for at dømme levende og døde.

Øvrigheden er nødvendig

Den bibelske begrundelse for tanken om de to regimenter findes i NT, hvor de kristne altid er i en mindretalssituation. Luther argumenterer i sit skrift for, at "de kristne er altid i mindretal og findes midt imellem de ikke-kristne". Det skyldes, at der er mange "hedninger under kristen-navnets dække".² Samfundsformen har ændret sig, men dette aspekt er uændret.

Paulus begrunder over for menigheden i Rom, at det er godt, der er en øvrighed (Rom 13,1-7). Øvrigheden skal fremme det gode og hindre det onde, og når der alligevel sker onde handlinger, er det øvrighedens opgave at straffe gerningsmændene. Derfor skal man adlyde øvrigheden, med mindre den kræver noget, der er synd. I så fald skal man adlyde Gud mere end mennesker (ApG 5,29).

Øvrigheden er til for at fremme det gode.

Der er formaninger i NT til kristne, at de må finde sig i at lide ondt (1 Pet 2,11-17), og at kristne ikke bør have retssager imod hinanden (1 Kor 6,1-8). Men både Peter og Paulus bakker op om, at øvrigheden skal bekæmpe det onde. Formaningerne betyder derfor ikke, at kristne skal finde sig i hvad som helst og aldrig må anmelde uret til politiet eller indgå i retssager.

Faktisk er det et aspekt, som Luther tager op. Når man ikke yder det onde modstand, er man med til at fremme det onde. Man giver de onde lov til at handle ondt.³ Det er ukristeligt.

En kristen må ikke begå selvtægt, men

for næstens skyld er det en kristen pligt at påtage sig ansvar for, at samfundet fungerer efter lov og orden.

Meget konkret siger han: "Du spørger så videre, om da også retsbetjente, bødler, jurister, advokater og andre med den bestilling kan være kristne og være i nådens stand", og svaret er ja, for der "skal være nogen, der pågriber, anklager, henretter og dræber de onde, beskytter, frikender, forsvarer og redder de gode".⁴

Luther betragter menneskene i verden som onde, der skal holdes i ave af magten og sværdet.

En kristens samfundsengagement

Toregimentelæren var i 1500-tallet et glimrende redskab til at gøre op med nogle af de grove misforståelser. Spørgsmålet er så: Hvad kan vi bruge den til i dag? Jeg vil pege på nogle punkter.

Først vil jeg påpege, at 500 år efter reformationen har vi i dag i Danmark en folkekirkeordning, hvor statsmagten blander sig i kirkens indre anliggender. Det må der protesteres imod.

Dernæst minder toregimentelæren os om, at kristne med frimodighed bør tage del og ansvar for samfundslivet på en naturlig måde. En kristen må være ægtefælle, forælder, ven, kollega, arbejdsgiver, arbejdstager, samfundsborger, tage borgerlige ombud og embeder, så langt resurser rækker – og uden af svigte på hjemmefronten.

Desuden har toregimentelæren relevans i forhold til, at der i dag er en svag retsbevidsthed i samfundet, og kristne svækkes også i opfattelsen af ansvar, uret, synd og tilgivelse. En forbryder kan få tilgivel-

se hos Gud, men må naturligvis tage sin straf i det verdslige samfund. På dette punkt flyder tingene sammen for mange.

Hvis en kristen falder i en synd, som er en lovovertrædelse i samfundet, er det andres pligt at konfrontere synderen og i givet fald anmelde synderen. Det skal man gøre, både for at få den pågældende straffet og for om muligt at bringe den pågældende til omvendelse.

Det er et bibelsk anliggende, at øvrigheden skal fremme det gode og straffe det onde. Da Paulus blev anklaget uretmæssigt, valgte han selv at påberåbe sig retten, og han gik rettens vej helt til højeste instans; kejseren i Rom (ApG 22,22-30; 23,23ff.; 25,10; 27,24). Og Paulus' grundholdning var, at hvis han havde begået en strafværdig handling, så skulle han nok tage straffen (ApG 25,11).

Er Guds handle med verden blot kærlighed?

Endelig er sondringen mellem de to regimenter også en aktuel udfordring til de seneste års strømning i internationale kristne sammenhænge, der ikke sonder mellem kulturbefalingen (1 Mos 1,28) og missionsbefalingen (Matt 28,19f.), mellem skabelse og frelse, og som derfor ikke tager højde for toregimentelæren, men som ser verden som en enhed.

Christopher Wrights⁵ bog *Guds folks mission* er et eksempel på den tendens. Han mener, at mission er alt, hvad Gud gør for sin plan i skaberværket og samarbejder med os om.⁶ At klippe græsplænen er mission ifølge Wrights definition.

Den tanke er uholdbar, mener jeg. Hvis bogen havde haft titlen *Guds folks tjene-*

En konsekvens af læren om de to regimenter er, at sociale aktiviteter er enkeltpersoners ansvar, mens diakoni specifikt er menighedens fælles opgave

ste i verden, havde det været passende, og så har han gode anliggender, for hverdagens opgaver er gudvillede. Men konsekvensen af den nye gudsrige-forståelse er, at evangelisation, mission og menighedsdannelse svækkes, som den højst prioriterede del af Guds åndelige regimen-te.

En konsekvens af læren om de to regimenter er for mig at se også, at sociale aktiviteter er enkeltpersoners ansvar, mens diakoni specifikt er menighedens fælles opgave.

Nogle kristne er meget sociale og brænder for at bygge fællesskaber. Det kan være en fantastisk resurse i en kristen menighed. Det kan være med til at trække mennesker ind i Ordets og sakramenternes virkeområde og være med til at gøre den forskel, at der skabes kristen tro, håb og kærlighed i mennesker. Men ikke alle sociale aktiviteter er kristne fællesskaber.

Hvis kristne inviterer til en social gruppe, uanset hvad det hedder, så skal det altid rumme et specifikt kristent element, for at det er en kristen aktivitet. Diakoni er et udtryk, der betegner menighedens sociale arbejde. Ordet diakoni kommer af det græske ord *diakonia*, der betyder *tjeneste* og anvendes som betegnelse for kristen tjeneste og omsorg for medmennesker, særligt svage og syge.

Hvis det er et kristent arbejde, må der være åbenhed, ærlighed og autenticitet, og der skal lyde et kristent vidnesbyrd, og fællesskabet skal være båret af en kristen ånd. Andagt med bibelord og bøn i Jesu navn må være bundniveauet. Hvis nogen føler sig pinlige, forlegne eller endda skamfulde over at bruge Bibelen eller at bede i Jesu navn, så bør de ikke være ledere i diakonale opgaver.

Toregimentelære i et efterkristent samfund?

På Luthers tid var toregimentetænkningen en trosposition, og den blev taget alvorligt. Men vi lever ikke i 1500-tallet, og derfor må vi spørge, hvad der er det blivende i toregimentelæren.⁷ Hvad sker, når troen er borte hos statsmagten og det demokratiske flertal?

Traditionel romersk-katolsk og calvinsk-re-

formert opfattelse af teokrati har ingen gang på jorden. Ateister tror ikke, at Gud styrer verden med sin venstre hånd. Buddhisterne og de nyreligiøse ønsker ikke, at samfundet skal være bestemt af kristne værdier og normer. I islam er det derimod en grunddrift at oprette teokrati ud fra sharia. Det har haft fremgang, efter at der blev oprettet en shia-islamisk stat i Iran i 1979. Islam kender ingen toregimentelære.

Udfordringen i den vestlige verden i dag er, at mange tilslutter sig John Rawls⁸ tanke om et religiøst neutralt offentligt rum. Den position, der ikke mener, at Guds lov skal gøres gældende i samfundet, er faktisk værre end antinomisterne på Luthers tid. Luther reagerede imod antinomisterne, der ikke ville forkynde Guds lov i kirken, men kun på rådhuset. Luther vil belære os om, at lovens første brug netop er den borgerlige brug. Det fremgår også af artikel 16 i *Den Augsburgske Bekendelse*.

Etik i begge regimenter

Begge regimenter hviler på troens forudsætning, og der er hos Luther ikke tale om en torumstænkning, så det verdslige regimente har autonomi og ikke er underlagt Gud.⁹

Luther advarede også imod, at disse styreformer bliver sammenblandet. Embedspersoner skal ikke krydse grænserne for regimenterne. Biskopper skal ikke styre politikken, og politikere skal ikke styre menigheden.

Det blivende anliggende i toregimentelæren er det kristne menneskes to synsvinkler på det kristne liv på jorden. Dette dobbelte perspektiv er vigtigt, uanset om samfundet og kulturen er kristen eller pluralistisk.

Det kristne menneske er i sin samvittighed forpligtet på Guds bud både i åndelige og verdslige sammenhænge. Begge regimenter er Guds, og Guds bud gælder i begge regimenter.

Lovens første brug skal fungere i det verdslige regimente. Det er en falsk opfattelse, hvis der gælder forskellige standarder i de to regimenter. Det er forkert at forsvare og legitimere andres synd, uanset om den begås af vantro eller kristne mennesker i det verdslige regimente.

FOTO: AALBORG STIFT

Hvis man gør det, bifalder man synden og er medskyldig i den. Sådan argumenterer Paulus (Rom 1,32 og 1 Tim 5,22).

Kampen for retfærdighed opfattes ofte som en politisk kamp i det verdslige regimente, men det er i høj grad også en åndelig kamp på individuelt og socialt plan i relationer. Den skal føres i begge regimenter.

Eksempelvis er kampen imod og opgøret med omsorgssvigt også en åndelig kristen kamp, der kan begrundes i Paulus' udlægning af næstekærlighedsbuddet: "Den, som ikke sørger for sine egne, og særlig for sin egen husstand, har fornægtet troen og er værre end en vantro" (1 Tim 5,8).

Kristne skal være troværdige og kun have én etisk standard. At der findes åbne områder, adiafora-spørgsmål, der ikke gives bibelske svar på, men hvor fornuften må vise vej, er en anden sag. Kristne må være troværdige over for deres grundlag under begge styreformer. ■

Luther advarede imod, at de to regimenter bliver sammenblandet. Biskopper skal ikke styre politiken, og politikere skal ikke styre menigheden. Her ses biskop i Aalborg Stift Henning Toft Bro.

- 1 Martin Luther: "Om lydigheden mod den verdslige øvrighed" i *Luthers Skrifter i Udvalg*, bind IV, Aros 1980, s. 160
- 2 Luther s. 166 og 175
- 3 Luther s. 158
- 4 Luther s. 177
- 5 Hovedmanden bag *Cape Town-erklæringen*, Lohse i samarbejde med Evangelisk Alliance 2011
- 6 Christopher J. H. Wright: *Guds folks mission - En bibelteologi for kirkens mission*, Lohse 2013, s. 22
- 7 Carsten Elmelund Petersen: "Det kristne liv på jorden" i Sverre Bøe (red.): *Teologen Carl Fr Wisløff*, Oslo, FMH-forlaget 2008, s. 105-109
- 8 Amerikansk politisk filosof, har bl.a. skrevet: *Political liberalism*, Columbia University Press 1993, s. 133-172
- 9 Gustaf Törnvall: *Andligt och världsligt regiment hos Luther*, Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag 1940, s. 62-64 og 169

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Synd og skam

I forbindelse med Menighedsfakultetets efteruddannelse i sjælesorg, som jeg med stort udbytte fulgte i foråret 2017, stødte jeg på en artikel fra *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 3/2015, som jeg er vendt tilbage til i flere sammenhænge, og hvis hovedtanker jeg vil prøve at referere.

I artiklen reflekterer forfatteren, tidligere rektor på Fjellhaug Skoler Egil Sjaastad, over, hvorvidt postmodernismen har sneget sig ind i teologi, forkyndelse og sjælesorg? Om tyngdepunktet er ændret? Og om vi selv er blevet præget af de tanker, vi skulle komme med et indholdsmæssigt alternativ til?

Som modvægt sætter han fokus på 1600-tallets omtale af retfærdiggørelseslæren som "Hovedartiklen hvormed kirken står eller falder" og fremdrager fra *Den Augsburgske Bekendelse* (art. 20), at ingen kan lære evangeliet at kende uden den "tidligere omtalte kamp i den forfærdede samvittighed".

Det påstås, skriver han, at en "synd og nåde-orienteret" forkyndelse og sjælesorg kun øger selvførdømmelsen hos det postmoderne menneske, men Egil Sjaastad mener, at det modsatte kan være tilfældet: At reformatorerne "hovedartikel" både objektivt og subjektivt kan dæmme op mod selvførdømmelse og uværdighedsskam.

Når synden – og syndigheden! – fraregnes os ved troen på Jesus, er vi børn af Gud og fuldt ud anerkendt af ham. Vi er "kongebørn høje", citerer han fra Rosenius. Og denne trosindstilling har potentiale til at modgå skammen.

Nogle misforstår og kritiserer den tankegang, som fx kommer til udtryk i Poul Gerhardts salme "Den grund hvorpå jeg bygger" (SOS 609): " ... der (i Kristus) har jeg fundet livet, selv er jeg intet værd. Hvad Jesus mig har givet, gør mig for Gud så kær". Formuleringen "selv er jeg intet værd" drejer sig dog ikke om skabel-

I en postmoderne tid må forkyndelse og sjælesorg ikke miste troen på dogmatisk tydelighed og klarhed

sesplanet, men om frelsesplanet. Syndserkendelse er ikke det samme som selvførdømmelse.

I en postmoderne tid må forkyndelse og sjælesorg ikke miste troen på dogmatisk tydelighed og klarhed. Mange vil i dag gerne have en Jesus befriet fra kirkens dogmer, men heller ikke i dag går der nogen vej til Gud uden omvendelse og tro på et bestemt budskab, og i en mangfoldig kultur med alle slags religiøse tendenser

og mange slags Jesus-billeder vil dogmerne hjælpe os til at tydeliggøre, hvem Jesus egentlig er.

Guds ords absolutter må fastholdes i relief til postmodernismens vankelmodighed, skriver han. For kristendommen tilbyder et objektivt holdpunkt og en basis for sandhed; hvad der er rigtigt og forkert. Og den giver faste moralnormer, der gør mennesket ansvarligt og øger selvfølelsen.

Afsluttende reflekterer han: Måske er det også det, mange længes efter? Bibelen forudsætter, at både løse- og bindemagten skal bruges – i Helligåndens kraft (Joh 20,21ff), men så må også lovens absolutter forkyndes med tydelighed.

Inge Bøgel Lassen

Der er ikke brug for teologisk innovation i dag, hvis nytænkningen vel at mærke dækker over noget, der viser sig at være falske nyheder

Fake news

Sagen er på ingen måde ny, men selve udtrykket *fake news* (falske nyheder) er vist først opstået inden for de seneste år. I USA beskyldte den ene præsidentkandidat den anden for at sprede falske nyheder, hvorpå der blev bedre mulighed for at sprede sine egne falske nyheder.

Falske nyheder kan være vanskelige at gennemskue, for de indeholder ofte elementer af noget sandsynligt eller sandt, som så bliver fordrejet og suppleret med noget opdigtet, hvormed historien virker brugbar for afsenderen.

De fleste kan godt se, at falske nyheder er undergravede. De ødelægger tilliden mellem mennesker. De skaber et utrygt samfund, for man ved aldrig, hvem eller hvad man kan stole på.

Sandhed, troværdighed og tillid er fundamental for enhver relation – uanset om det er mellem to personer, på en arbejdsplads eller på det store samfundsplan.

Det var nok også derfor, Gud gav os det ottende bud: "Du må ikke vidne falsk mod din næste".

Vi kan let bilde os selv ind, at vi kan redde en situation ved at pynte på sandheden, fordreje eller fortie noget, eller ved at sprede falske rygter om andre. Men vi må modstå den slags fristelser og i stedet kæmpe for at tale sandt, også når det ikke umiddelbart er til vores egen fordel.

Det er ikke uden grund, at Djævelen netop kaldes "fader til løgnen" (Joh 8,44), og at Jesus med henvisning til sig selv siger, at *sandheden* skal gøre jer frie (Joh 8,32). For sådan er virkeligheden. Løgn og fake news ødelægger og binder. Sandheden (både forstået som Jesus og det at tale sandt) virker derimod forløsende.

Derfor må vi holde os til Sandheden og tale sandt.

Også når det gælder forkyndelse og teologi skal vi kæmpe mod falske nyheder – og det er der ikke noget nyt i. Det san-

de evangelium betyder netop "gode nyheder", mens falske nyheder er et anderledes evangelium, der slet ikke er et evangelium, men bare ser ud til at være det.

Det er et falsk evangelium, når evangeliet kombineres med nogle forventninger eller betingelser om, hvad vi skal gøre for at komme nærmere Gud. Det er også et falsk evangelium, når der udvises ligegyldighed over for troens læremæssige grundlag, og man overlades til, hvad der føles godt eller siger en noget. Endelig er det et falsk evangelium, når man giver sig selv eller andre lov til at leve, som man vil – løsrevet fra Guds vilje.

Der er således ikke brug for teologisk innovation i dag, hvis nytænkningen vel at mærke dækker over noget, der viser sig at være falske nyheder. "Vi underminerer de gode nyheder, når vi omtolker dem efter tidsånden," skrev en af mine Facebookvenner

på sin væg.

Modsat skal vi heller ikke klamre os til en teologisk traditionalisme, hvis den vel at mærke er udtryk for, at forkyndelsen er tømt for de befriende gode nyheder eller lukker øjnene for den virkelighed, vi lever i i dag.

Vejen frem er – som altid – at være sandheden tro i kærlighed. Det indebærer, at vi må holde fast i og "kæmpe for den tro, som én gang for alle er overdraget de hellige" (Jud 3), så vi ikke vildledes af falske nyheder, men vejledes af de virkelige, gode nyheder.

Det er også på den basis, vi får frimodighed til at tale sandt om os selv og andre uden at skulle pynte på sandheden. Det er i kærlighed til sandheden, at vi lærer at omgås hinanden og præge samfundet med værdier som tillid, troværdighed og sandhed.

Vi vil bygge vores liv på *Sandheden*, og derfor vil vi også tilstræbe at tale sandt i alle forhold.

Ole Solgaard

FOR TROEN

GUD SOM BEJLER

AF MANUEL VIGILIUS

Du kender nok Gud som skaber, frelser og far. Men har du glemt, at han er din bejler, har du brug for at genopdage hans hjerteindstilling. Det kan blive livsforandrende.

FOR EN KRISTEN MÅ LIVETS VIGTIGSTE SPØRGSMÅL VÆRE: HVEM ER GUD? HVAD VIL HAN MED MIG? HVORFOR, OG HVORDAN? DENNE SERIE PÅ FIRE ARTIKLER (HVORAF DEN FØRSTE FINDES HER) FØRSØGER AT SE PÅ DISSE SPØRGSMÅL UD FRA BIBELENS TEKSTER OG LIVET, SOM DET LEVES I DANMARK I DAG.

Bjarne er midt i fyrrerne, AGF-fan og Volvo-entusiast. Han er vokset op i en kristen familie, gift med Lone, som også er kristen, og sammen har de to store børn, som er med i kristne fællesskaber.

Bjarne følges med Lone til gudstjeneste og møder, når der ikke er kamp på stadion eller en anden god undskyldning for at blive væk. Under prædikenerne ser han opmærksom ud, men indeni ...

Det er kun, når der er en særligt underholdende eller spændende prædikant, at han rykker lidt frem på stolen. Det sker ikke så tit.

Bjarnes tanker går som regel på vandring ti minutter inde i talen. Han ser med længsel frem til at komme hjem i haven eller lænestolen, til Superliga eller Premier League, så "festen" kan begynde ...

Bjarne følges også med Lone til bibelstudie, og han byder moderat ind i samtalen. Kun en brøkdel af, hvad Lone gør. Men er det ikke også bare sådan, at kvinder taler mere end mænd?

Bjarnes øjne er åbne, men kun i fysisk forstand,

og de lyser ikke. Medmindre talen falder på fodbold eller gamle biler ... Så lyser han op! Stemmen får varme og passion. Ikke altid glæde (det er jo AGF, han holder med), men engagement og lidenskab – bestemt!

Det dødbringende vaskemaskinesyndrom

Kender du Bjarne? Eller en som Bjarne? Måske en, der bor meget tæt på din matrikel ...

Bjarne har et problem; det er tydeligt for enhver, og det er let at dømme ham. Men spørgsmålet er, om ikke det er mere relevant at spørge: Hvad er det, der er sket med Bjarne – og hvad skal vi stille op med det?

Bjarne er offer for det lidet anerkendte, men stærkt udbredte og livsfarlige "vaskemaskinesyndrom". Et syndrom, der opstår i en dynamik mellem klichéfylt forkyndelse, en travl hverdag og et gammelt jeg, der afskyr og ser ned på alt, hvad der har med Gud at gøre.

Det opstår, når det eneste, vi ved om Gud, er, at

FOTO: PEXELS.COM

Gud vil ikke reduceres til en vaskemaskine, der fjerner det ubehagelige, så vi kan komme videre til det, der kan gøre livet til en fest. Han vil være selve festen, og han vil gøre alt for at blive det – fordi han elsker os.

han gerne vil frelse os ved at tilgive vores synd.

Det er jo ikke forkert. Det er centralt, afgørende. Men det bliver også let til noget mekanisk, der reducerer Gud til en form for åndeligt husholdningsapparat: Praktisk og nødvendigt, men også gråt og tamt.

En vaskemaskine er rar at have – men der er jo ikke noget *livsforandrende* i at eje sådan én.

Når *Gud* beskriver sig selv og sin relation til sine børn, sit folk, kommer der anderledes farver og følelser på. Drama. Bloddunkende passion!

En forrådt ægtemand

Han *kunne* have nøjedes med at fremstille sig selv som Skaberen. Den fantastiske, ophøjede, geniale, kreative kraft bag universet, mennesket og alle ting. Eller den himmelske overdommer, der vil gennemføre sin retfærdige dom over godt og ondt. Eller som kongen, Herren, som alle mennesker skylder deres lydlighed. Som frelser eller far.

Og han er alt det – men han er også noget andet og mere, og det er ikke en detalje eller en nuance i udkanten af Guds åbenbaring. Den lig-

ger i selve hjertet af, hvem Gud er, og hvad han vil med os:

Når Gud skal fremstille sig selv i en form, som vi kan relatere til, sker det gang på gang som bejler og ægtemand.

Hans folk er den udkårne, den elskede brud, hustruen i en årtusindlang fortælling om svigt, utroskab og hor, beskrevet med al den passion, en svigtet bejler besidder (se fx Jer 3 og Hos 1).

Når vi læser disse beskrivelser, har vi en tendens til at fokusere ensidigt på folkets svigt og dets fatale konsekvenser. Måske fordi det er den del, der handler om *os*.

Jeg er bange for, at vi misser en afgørende pointe: hvad disse tekster siger om *Gud* og hans grundlæggende indstilling.

Jeg tror, Bjarne og vi har brug for at begynde netop dér. Blandt andet fordi det først er her, vi ser Guds *hjerter*. Ser, hvor stor hans kærlighed til os er. Hvor meget han ydmyger sig for os. Fordi det først er her, benene bliver fejlet væk under os. Fordi det er her, *hans* kærlighed kan smelte vores hjerter og skabe *vores* kærlighed til ham. Fordi det først er her, syndserkendelse og bod

Manuel Vigilius, f. 1970

Kommunikationschef i COWI
mvigilius@gmail.com

Når Gud skal fremstille sig selv i en form, som vi kan relatere til, sker det gang på gang som bejler og ægteemand

bliver andet og mere end forskrækkelse og galgenanger. Og fordi det er her, en ny og glædesfyldt motivation kan fødes i vores hjerter.

En kærlighed, der gør ondt

Ezekiel var en profet, der var kaldet til at vække Guds folk og kalde dem tilbage fra deres frafald gennem ord og handlinger.

I Ezekiels Bog 16 får vi det, vi må kalde en passionsfyldt beskrivelse. Et overraskende indblik i den brændende kerne i Gud:

”Da jeg kom forbi dig og så, at din tid var inde, tiden til elskov, bredte jeg min kappe over dig og dækkede dit køn. Jeg gav dig min ed og indgik en pagt med dig, så du blev min, siger Gud Herren. Jeg vaskede dig, skyllede blodet af dig og salvede dig med olie. Jeg klædte dig i broget tøj, gav dig sandaler af delfinskind på fødderne, bandt et skærf af fint linned om dig og dækkede dit hoved med et finvævet slør. Jeg gav dig smykker, ringe på armene og kæde om halsen. Jeg gav dig næsering og øreringe og satte en prægtig krone på dit hoved. Du smykkede dig med guld og sølv, du var klædt i fint linned, finvævet slør og broget tøj, din føde var finmel, honning og olie. Du blev meget smuk, du fik kongelig værdighed. Blandt folkene fik du ry for din skønhed, som var fuldendt ved al den pragt, jeg havde iført dig, siger Gud Herren” (Ez 16,8-14).

Hvad bemærker du, når du læser denne beretning?

Så mange anstrengelser. Så mange anstrengelser, Gud går igennem for den, han har udset sig:

”vaskede dig ... skyllede blodet af dig ... salvede dig med olie ... klædte dig i broget tøj ... gav dig sandaler af delfinskind på fødderne ... bandt et skærf af fint linned om dig ... dækkede dit hoved med et finvævet slør ... gav dig smykker, ringe på armene og kæde om halsen ... gav dig næsering og øreringe og satte en prægtig krone på dit hoved. ... guld og sølv ... fint linned ... finvævet slør ... broget tøj.”

Hvilken dyb *passion* – som jo egentlig betyder *lidelse frembragt af dyb kærlighed og længsel*.

Ikke en vaskemaskine, der står og venter passivt på, at nogen vil smide deres beskidte åndelige vasketøj ind, men en *bejler*, der søger at vinde sin elskede og gøre hende ren og smuk og *kongelig værdig*.

Wow!

Gud og Israel – Kristus og kirken

Men vi kan vel ikke bare lige oversætte beskrivelsen af Israel i den gamle pagt til vores tid og den kristne kirke? Jo, vi kan.

”Mænd, elsk jeres hustruer, *ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den for at hellige den ved at rense den i badet med vand ved ordet, for at føre kirken frem for sig i herlighed, uden mindste plet eller rynke, hellig og lydefri. ... Ingen hader jo sin egen krop, men nærer og plejer den, som Kristus gør med kirken. ... de to skal blive ét kød*. Dette rummer en stor hemmelighed – jeg sigter til *Kristus og kirken*,” kan vi læse i Efeserbrevet 5,25-33.

Eller: ”Lad os glæde os og juble og lovprise ham, for nu skal Lammets bryllup stå, og hans brud har gjort sig rede” (Åb 19,7).

Gud og Israel, Kristus og kirken, mand og hustru.

Gud ønsker at rense os, ja, men han vil ikke reducere os til et praktisk hjælpemiddel, der fjerner det ubehagelige, så vi kan komme videre til det, der kan gøre livet til en fest. Han vil være *selve festen*, og han vil gøre alt for at blive det – fordi han elsker os.

”Det er for mærkeligt”

”Gud som bejler og mig som brud – det er altså

lidt for sært,” er der nok en og anden Bjarne, der vil indvende. Og det forstår jeg så udmærket.

Det er samme oplevelse, jeg kan få, når jeg lukker øjnene og synger *Salige vished* (SOS 544) og kommer til linjen ”Han er min brudgom, jeg er hans brud”. Det skaber altså nogle billeder på nethinden, jeg helst vil være foruden.

Dertil kan man jo indvende: Jamen, det er nu engang det billede, Gud har valgt! Ja, eller man kan venligt opfordre til at se ind bag billedet, til hjertet i sagen:

Har du, som er mand, aldrig prøvet at elske eller begære noget eller nogen – en kvinde, en uddannelse, en anerkendelse, et job – så brændende, at du ville gå gennem ild og vand for at opnå det? Tænkt: Det *må* jeg have!

Noget, der holdt dig vågen om natten. Sendte dig ud med aviser i morgenmørket. Fik dig til at udsætte alle andre behov, indtil du havde de midler, der skulle til? Som en sult, en tørst, der bare måtte slukkes?

Det er sådan, Gud har det med os, med dig: Han er syg efter at vinde dit hjerte. Få dig inddraget i den relation, Faderen har med Sønnen. Den dybe forbundethed, der kan eksistere i det allerbedste venskab, i den allerbedste familierelation, i den stærkeste beundrings- og tillidsrelation, som mange af os skal tilbage til vores barndom for at finde – i vores største helte.

Jesus gik hele vejen, for at det kunne ske. Han sparede ikke bare op i nogle år. Han gav afkald på alt, hvad han ejede. Han ofrede ikke bare nogle nætters søvn. Han opgav sin evige hvile. Han gik ikke bare med aviser i silende slud kl. 4 om morgenen. Han gik ind i vågenatten i Getsemane, i den sorteste angst, den yderste ensomhed, i hån, spot, pisk og blodig tortur – for at vinde *dig*.

Uforklarligt. Uprovokeret. Ufortjent

Er det, fordi vi er så fantastiske, så enestående?

Vi er ”underfuldt skabt” (Sl 139,14), ja. Hvert eneste menneske er enestående og værdifuldt, fordi vi er skabt i Guds billede, og vi har hans livsånd i os (1 Mos 2,7). Men set i forhold til Gud er du, jeg og Bjarne som efterladte blodige børn, der ligger i grøften: Afmægtige. Frastø-

dende. Fortabte.

Isoleret fra Gud er der ikke noget i os, der kvalificerer os til noget som helst. Men Gud er kærlighed (1 Joh 4,8b), og han *kaster* sin brændende kærlighed på os.

Uforklarligt. Uprovokeret. Ufortjent.

Derfor giver han afkald. Derfor går han hele vejen. Derfor bejler han til os.

Hva’ så nu?

Hvad betyder det for os – helt konkret?

Lad mig fremhæve tre ting:

1. Vi har brug for ind i mellem at spørge os selv:

Hvad er Gud for dig? Hvis han er blevet reduceret til en åndelig vaskemaskine, har vi brug for at erkende og vedkende os det – og overgive det til Gud.

De af os, som forkynnder til denne verdens Bjarne’r, har brug for at pensionere de gamle klicheer og erstatte dem med friske, konkrete udtryk. Ikke for at *erstatte* den åndelige kraft, der er det eneste, der virkelig kan vække mennesker til live, men for at *formidle* det budskab, som *er* Guds kraft (Rom 1,16), så det er forståeligt, nærværende, ærligt og levende og båret af personlig erfaring (1 Joh 1,3).

2. Uanset hvad vi eller andre tænker om os: Der er en i himlen, som længes efter at tilbringe en evighed med os. Ønsker at give os *værdighed*. Og han er gået hele vejen, for at det kunne lade sig gøre.

Den sandhed kan simpelthen ikke synke dybt nok ned i vores hjerter og sind ...

3. I bogen og filmen *Fordelene ved at være en bænkevarmer* siger en af hovedpersonerne: ”Vi tager kun imod den kærlighed, vi tror, vi fortjener.”

Det er en dyb sandhed om os mennesker. Men evangeliet her er: Gud elsker. Også når vi ikke engang er i stand til at tage imod.

Men er der ikke andet at gøre – hvis jeg nu ser, at jeg er en Bjarne?

Det tror jeg, og det vil jeg skrive noget mere om i næste artikel: Gud vil tage dig med ud på en rejse. Du bliver aldrig den samme igen.

Fortsættelse følger ... ■

*Det er sådan, Gud
har det med dig:
Han er syg efter
at vinde dit hjerte*

FOR TROEN

Støvet hvisker

AF ERIK DAHL

Kedsomhed er dybt ubehagelig. For at forstå, hvorfor den er det, skal vi lytte til støvet.

Erik Dahl, f. 1966

Lektor på Det kristne Gymnasium i Ringkøbing
erikdahl@kristne-gym.dk

Kun unintelligente mennesker keder sig,” sagde vores forældre, når vi syntes, at sommerferien var rigtig lang. Det havde deres forældre nok også sagt til dem, men det bliver det ikke mere rigtigt af. Faktisk kedede verdens mest intelligente mand sig så meget, at han skrev en hel bog om det: Prædikerens bog. Så intelligente mennesker kan sagtens kede sig.

Og kedsomhed behøver slet ikke handle om, at man ikke har noget at lave – tværtimod. Mange har prøvet at sætte sig ved et af opgaver overfyldt skrivebord og stille stønnen: Her skal jeg så dø lidt i dag ... Jeg har endda mødt kærestepar, som efter at de er trådt ned ad den første forelskelsens lyserøde sky lidt groggy må konstatere: Vi keder os. Og værst af alt er det, hvis kedsomheden går i kristentroen, og man sidder med hånden under hagen og sukker: Ja, ja, Jesus er død og opstanden for mig. Det har jeg hørt 1000 gange før. Sig noget nyt!

Kedsomhed er dybt ubehagelig. For at forstå, hvorfor den er det, så skal vi lytte til støvet. Hvis man virkelig keder sig igennem en sommerdag, så kan man se, hvordan støvet flimrer i sollyset. Men lytter man godt efter, kan man også høre,

at støvet hvisker. Og det er ikke sjovt. For støvet hvisker: *Du er selv støv! Du er ikke uundværlig. Du er ikke verdens centrum.*

Stemmen overdøves

Når vi hører det, så får vi travlt! Stemmen skal overdøves:

Hvis man er ung, så vil man straks foretage en håndbevægelse: ned i lommen og hente smartphonen. Det gør en gennemsnitlig ung 85 gange om dagen! I fire timer! Når jeg giver min 2. g klasse to minutters pause i en dansktid, så går der højst 30 sekunder, inden over halvdelen af dem har tændt for mobilen ... Man skulle jo nødt kede sig – og endnu værre: Andre skulle nødt opdage, at man keder sig – eller værst: Man vil ikke høre støvet. Smartphonen er en hovedkilde til adspredelse.

Og hvis man er dreng, så kan man altid overdøve støvets hvisen med computerspil. Det hjælper fint, mens spillet raser, især når man kan have hovedtelefoner på, så kan man slet ikke høre støvet. Adspredelse.

Eller man kan se tv-serier. Du er fantastisk underholdt, fantastisk bedøvet og fantastisk

adspredt. Men pludselig er tv-seriens sidste afsnit set ..., og febrilsk søger du på nettet, om der er en sæson mere.

Eller man kan se nyheder – det er jo en tv-serie uden ende. Man skal ikke bilde sig ind, at man gør det for ”at følge med”, så var det langt bedre at læse avis et kvarter. Men både nyheder og avis bliver let adspredelse og bedøvelse, eller rettere overdøvelse: *Jeg vil ikke høre støvets hvisken!*

Og det samme opleves i mange parforhold: Er det kedeligt? Jamen, så må man da finde en ny partner ... og en ny partner ... og en ny ... Adspredelse.

Jesus siger i lignelsen om kornet, der falder blandt tidsler, at det ikke kun er bekymringer og rigdom, der er problemet, men ”lyst til alt muligt andet kommer til og kvæler ordet, så det ikke bærer frugt.” Adspredelse.

Recepten mod støvets hvisken

Hvad er kristendommens svar på kedsomheden? Svaret er lige så gammelt som vores bibel, og det er såre enkelt: Vi skal leve ”coram Deo”! Coram Deo kan oversættes med *at leve foran Guds trone, at leve i Guds nærhed, at leve foran Gud*. Det er recepten mod støvets hvisken. Al kedsomhed bliver forandret, når jeg lever coram Deo.

Kedsomheden er i familie med livsleden. Alt er lige fedt og bliver hurtigt gråt. Men lever jeg coram Deo, så modtager jeg hver dag, hver leverpostejmad, hvert åndedrag som en gave fra Gud. Det er ingen selvfølge, men en del af Guds kærlighed. I denne uge rettede jeg igen en stil, hvor ”ægtefælle” var stavet ”ægtefælde” – men sådan er det ikke coram Deo. Her skal hun ikke skiftes ud af kedsomhed, men er en betroet gave af Guds nåde.

Det kan blive kedeligt at høre lærkens morgensang, fordi man tror, at man ved, at det er jo bare territorial adfærd for at skræmme rivaler væk. Mens den, der lever coram Deo, ved, at lærken lovsynger Gud, og nåh ja, så har Gud for resten også indlagt en eller anden territorial nytteværdi i sangen.

FOTO: PEXELS.COM

Kedsomheden siger, at mit liv er ligegyldigt. Men i livet foran Gud får jeg et kald. Jeg er på en mission. Gud giver livet mening. Det minder jo om det klassiske eksempel fra byggepladsen, hvor to mænd slæber sten. Og spørger man, hvad de laver, så keder den første sig forfærdeligt og siger: ”Jeg slæber sten”. Mens den anden – coram Deo – glad siger: ”Jeg bygger en katedral”. Der er forskel på at muge ud, vaske tøj eller rette stile, alt efter om jeg kun gør det af pligt eller (også) for Herren.

Gensvar til støvet

Og vigtigst: Budskabet om Jesu død og opstandelse bliver alt andet end trivial gentagelse. For min eneste ret til at leve foran Guds ansigt er jo en ret, som Jesus har vundet til mig. Min eneste ret til dagligt at leve foran Gud er jo ham med naglemærkerne, som står ved min side.

Og så giver netop den opstandne Jesus mig også et ordentlig gensvar til støvet: For den, der lever coram Deo, kan hviske tilbage til støvet: *Ja, men af støv skal jeg igen opstå – på grund af min Kristus!*

Vi gør hvad vi kan for at undgå kedsomheden og overdøve støvets hvisken.

Moderne spiritualitet og sand åndelighed

AF JAN H. MORTENSEN

Den nye spiritualitet har – også i kristen sammenhæng – et individualistisk præg og roder vores ånd og Guds ånd sammen.

Verden er blevet mindre. Eller – verden er blevet større. Vi er blevet globale borgere i en globaliseret verden. Verden derude kan sågar hentes ind i stuen med et par tryk på tastaturet. Mere mangfoldig og kompleks. Også åndeligt set.

I det postmoderne samfund færdes vi frit mellem tilværelsestydninger og samler det op, vi synes giver mening lige i nuet. De store metafortællinger, hvor man skal købe hele pakken for at være med, er på retur. Religiositet og spiritualitet ser derimod ud til at gå frem. I centrum står individets søgen efter mening og identitet – uafhængigt af faste dogmer, der kun fremmedgør og skiller os fra hinanden.

Der er i denne bevægelse et stort drev efter enhed. Efter at finde ind til det, der binder os sammen som åndelige væsner. Vi vil gerne se en forbrødring alle mennesker og kulturer imellem.

Det er der meget positivt at sige om. Kærlighed findes i alle kulturer. Vi mødte fx i vores tid som missionærer i Israel en overvældende kærlighed fra en ateistisk jødisk familie, vi var løbet ind i – og ligeledes oplevede vi en varm gæstfrihed hos en muslimsk familie, vi egentlig blot havde spurgt om vej ... Vi følte os dybt forbundet med disse mennesker. De var forbilleder for os. Også selvom de ikke kender Gud i Jesus Kristus.

Den spirituelle bølge søger indad

Men, hvor jeg ud fra mit kristne grundlag ser Guds opretholdende kærlighed i syndefaldets verden gemt bag ethvert menneskes godhed (inklusive min egen), vender den moderne religiositet det om og ser menneskets guddommelighed åbenbart i samme. I menneskets ånd ligger det guddommelige – eller i det mindste evnen til at forbinde sig til det guddommelige for den, der aktivt søger det.

Den spirituelle bølge (som i virkeligheden ikke er så ny) har således en tendens til at søge indad i menneskets natur for at finde det guddomme-

lige. Det guddommelige opfattes som en upersonlig kraft, vi alle har adgang til. Det afgørende for mange er ikke den konkrete forklaringsmodel, men oplevelsen af, at det virker.

Som sådan har denne bølge et stærkt individualistisk præg. Ingen har ret til at betvivle den sandhed, jeg selv frit har plukket mig til. Det er blasfemi at stille spørgsmålstejn ved den gudserfaring, jeg har gjort til min.

Der, hvor vi i den kristne tro vil sige, at "Gud er kærlighed" – den Gud, der har åbenbart sig i Jesus Kristus – vil den nye åndelighed vende ordene om og sige "kærlighed er gud", og kærligheden, som jeg nu måtte føle den, er dermed ukrænkelig. Ikke som et tidløst dogme, men netop som mit dogme for tiden.

Behov for et budskab, som ingen kan sige sig selv

Selve det forhold, at mennesker søger efter dybere mening, helhed og svar på livets store spørgsmål, skal vi ikke vrænge på næsen ad. Heller ikke det forhold, at mennesker længes efter gudserfaring – og ikke bare tørre dogmer.

Vi kan som kristne også langt på vej stille os ved siden af den åndeligt søgende, som dem, der selv længes efter at se og mærke Gud på en konkret måde. Vi kan også anerkende menneskelige præstationer, som de kommer til udtryk i åndsliv, litteratur, kunst, musik og sang, logistik, politik, håndværk, sport, videnskab, medicin og psykologi osv.

Men den kristne tro kan ikke efterlade mennesker her. Evangeliet handler om en sandhed, der kommer til os helt udefra: "Hvad intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opstået i noget menneskes hjerte, det, som Gud har beredt for dem, der elsker ham, det har Gud åbenbart for os ved Ånden. Thi Ånden ransager alt, selv Guds dybder. For hvem ved, hvad der bor i mennesket, undtagen menneskets egen ånd? Således ved heller ingen anden end Guds ånd, hvad der

Den spirituelle bølge har en tendens til at søge indad i menneskets natur for at finde det guddommelige

Jan H. Mortensen, f. 1963
Sognepræst ved Kristkirken i Kolding
jhm@km.dk

Vel skal Bibelen fortolkes, men sådan at vi forsøger at nå ind til gudsordets tilsigtede mening

bor i Gud" (1 Kor 2,9-11).

Det guddommelige er på fundamental vis ikke-tilgængeligt for et menneske. Et menneske er menneske. Kun Gud er Gud.

Det er ikke blot syndefaldet, der sætter dette skel. Også før syndefaldet var mennesket kun menneske. Skabt i Guds billede til fællesskab med Gud, men fællesskab på samme måde som mellem mennesker: ved kommunikation. Ikke ved at søge Guds stemme i vores egen ånd. Dette fællesskab har vi mistet, og et åndeligt mørke har taget over. Et mørke, som Gud har valgt at bryde med sit eget lys ved at give sig til kende for os.

Den kristne tro har dermed åbenbaringskarakter. Den levende og treenige Gud har givet sig til kende ved sin ånd og ved sit ord. Først og sidst ved det ord, der blev kød og blod i Jesus Kristus. *Gud Skaber* har åbenbaret sig, fordi han også vil være *Gud Frelser*. Fordi han elsker. Og denne åbenbaring har en konkret historisk begivenhed som det helt centrale omdrejningspunkt: Jesu død og opstandelse.

Her åbenbares både Guds dom over menneskets syndighed – og dermed hvor alvorligt fortabte, vi er (loven) – og Guds kærlighed til det ugudelige menneske: at han selv i Jesus tog dommen for os, så vi igen kan stå i et levende fællesskab med ham, og ved hans ånd gå fra død til liv – både her i tiden og på den anden side af graven (evangeliet).

Det siger sig selv, at det er et budskab, som ingen kan sige sig selv. Ingen men-

neskelig erfaring eller åndelig visdom vil nogensinde nå frem til, at sådan må det selvfølgelig være. Det kan kun komme til os netop som *budskab*:

"For da Gud i sin visdom ikke ville, at verden skulle kende ham gennem sin egen visdom, besluttede Gud at frelse dem, som tror, ved den dårskab, der prædikes om. For jøder kræver tegn, og grækere søger visdom, men vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger; men for dem, der er kaldet, jøder såvel som grækere, prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom" (1 Kor 1,21-24).

Dette budskab er på afgørende vis bundet til og bevaret i det bibelske vidnesbyrd. Guds kirke er "bygget på apostlenes og profeternes grundvold med Kristus Jesus selv som hovedhjørnesten" (Ef 2,20). Derfor kalder vi Bibelen for Guds ord.

Bibelordet nedtones eller "fortolkes"

I mødet med den spirituelle bølge og det indtryk, den sætter i os, kommer disse kristne grundsandheder under pres. Man nedtoner det læremæssige, for "det er jo livet (underforstået: det, der rører os eller siger os noget), det kommer an på".

Det kommer tydeligt til udtryk, når man – måske ubevidst eller indirekte – tilside-sætter Bibelen som autoritet for kristen tro og lære. Man fristes til at gøre budskabet "rimeligt" eller "spiseligt" ved at tale alment om håb, tro og Gud.

Man taler om, at vi skal "se bag ved" tekstens umiddelbare mening for at gribe nogle åndelige sandheder dér. På den konto "fortolkes" – med forskellig styrke – Guds bud, Guds vrede over synden, inkarnationen, forsoningen ved korset, kødets opstandelse og stort set enhver anden bibelsk sandhed helt ud af forkyndelsen.

Vel skal Bibelen fortolkes, men sådan at vi forsøger at nå ind til gudsordets tilsigtede mening. Ikke ved, at menneskets ånd graver det frem, som det synes er anvendeligt og forkaster alt andet. Vel er det i

menneskehjerner, at Gud ved sin ånd har skrevet sin lov, men altså også netop *sin* lov. Og vel er der områder, hvor vi må skønne os frem og ikke bare kan slå Guds vilje op i Bibelen. Men der er ingen områder, hvor Guds ånd leder os væk fra det åbenbarede ord, så det ikke længere skulle være relevant. Ånden tager af Kristi ord – og det er ved det ord, Ånden giver liv.

Mission goes til "det muliges kunst"

Den nye religiøsitet kommer også til os på mere en spidsfindig måde, hvor man stadig vil tale om Kristus, åbenbaring, opstandelse og pinse, men vil finde åbenbaringen hemmeligt til stede i verdensreligioner, sådan at vi sammen på tværs af alle religiøse skel – i de store spirituelle "vi" – sammen kan begynde at få øje på den levende Gud (således Svend Løbner i *Kristus i verdensreligionerne*).

Men igen er de bibelske begreber blevet omtolket og omplantet på religiøsitetens alter. Vel er Gud virksom i og nær ved alle mennesker, men pinse i kristen forstand – Åndens komme – er bundet til forkyndelsen af Kristus og modtagelsen af ham i dåb og tro. Åbenbaringen er ikke en hemmelig åndelighed gemt dybt i menneskehedens fællesånd. Åbenbaringen er ... åbenbaring. En åbenbaring, der sætter mennesket på valg. Sætter skel.

Selv *dette* valg kan vi ikke basere på menneskets ånd. Der går ikke nogen direkte linje fra et menneskes ånd til Guds Ånd, så et menneske skulle kunne vælge Gud til. Den frelsende tro er ikke noget, vi kan hente frem inde i os selv. Det er noget, *Gud* skaber ved sin ånd gennem sit ord, hvor og når han vil det (CA art. 5), *på tværs* af al menneskelig åndelighed og anstrengelse.

I megen mission og evangelisation er der en skæbnsvanger tendens til at overse dette, så man forsøger at overbevise mennesker om kristendommens værdi på rent menneskelige præmisser – ved at appellere til enten fornuft eller følelse

og stemning. Som om mission var det muliges kunst for den særligt opfindsomme, begavede eller karismatiske forkynner/sanger med åndelig x-faktor.

Mission er i virkeligheden "det umuliges kunst". For det handler om at vække åndeligt døde til live. Det kan kun Gud. Og vel skal vi bruge vores evner og gaver, så godt vi kan, og ikke sætte vores lys under en skæppe. Men det er ikke *vores* ånd, der skal vække *deres*. Det er Guds ånd. Guds lys. Og måske skinner *det* ligefrem stærkest, når vores egen erfaring er lerkarrets sprukne magtesløshed (2 Kor 4,7)? Uden dette perspektiv mister vi frimodigheden, og vores mission bliver bedrevidende og anmassende.

Fokus på erfaringer i stedet for nådemidler

Når den nye spiritualitet får fodfæste i kristen sammenhæng, skabes der forvirring om pin-sens budskab. Man får rodet vores ånd og Guds ånd sammen. Selv for den genfødte kristne er min ånd og Guds ånd to ting. Gudsordet er stadig noget, der kommer til mig udefra. Ikke indefra. Ved dåb og tro har jeg fællesskab med Gud. Kristus har ved sin ånd taget bolig i mig. Men ikke sådan, at jeg er *besat* af en særlig kraft eller indsigt – eller at min ånd er blevet guddommeliggjort.

I en kultur, der sætter personlig erfaring og åndelig vækst højt, bliver vi forledt til at lede efter Guds stemme og Guds ånds aftryk i os selv, efter åndens frugter og nådegaver som gudsåbenbarings og frelsesvishedens sted. Vi sætter os selv i centrum og kroger os ind i os selv. (Her synes jeg, det er relevant at spørge, om forsøgene på at kristeligøre visse spirituelle strømninger, som fx i Christfulness og Yogafait, i virkeligheden formår at forlade denne underliggende præmis).

Hvor spiritualiteten peger på åndelige erfaringer, peger Ånden på Kristus og ordet om ham, på nådemidlerne.

Grenene skal ikke være optaget af at beskue det indre liv og egne frugter, men af at suge liv fra det træ, det sidder på. Både frelsen og heliggørelsen har evangeliet – ordet om syndernes forladelse, Guds kærlighed til et syndigt menneske – som udgangspunkt og slutpunkt: "Skilt

fra mig kan I slet intet gøre" (Joh 15,5b).

Sådan fører Guds ånd os heller ikke altid opad og fremad, hvis vi spørger vores umiddelbare erfaring. Ånden kaster lys på mørket i os. Den beskærer os endda sommetider, for at vi skal bære mere frugt. Ånden fører os ikke altid ind i lykke, velvære og sejr, sådan som religiøsitet forventer det.

Her er der stor trøst i, at både frelse og heliggørelse er Åndens værk. Ikke mit. At jeg ikke skal kunne finde Guds ånd ved at grave dybt i mig selv, tage mig sammen eller blive rørt af lovsangen, men ved at lade det, Gud har sagt, gælde for mig. Sådan kan jeg vokse i tillid til ham og tjene næsten på hans ord.

Ånden er ikke uden krop

Men der, hvor den moderne spiritualitet måske kan udfordre os positivt, det er der, hvor vi får underkendt vort "eget hjertes ja og nej" så grundigt, at vi glemmer, at det *er* os med hud og hår, Gud elsker og vil frelse. Det *er* vores tørst, ordet vil slukke (Joh 7,37). Det *er* mig, Gud vil være sammen med – inklusive intellekt og følelser, ånd og krop.

I den forstand er det altid væsentligt, hvad jeg tænker og føler, hvordan jeg har det på legeme og sjæl. Jesus mødte ikke kun mennesker med et ord. Han så dem, lyttede til dem, havde omsorg for dem. Ordet blev kød. Sådan er Kristi ånd heller aldrig uden krop. I og med Kristi legeme får ordet krop.

Men selv her er den åndelige virkelighed først og sidst defineret ved Guds ord. En trosbekendelse. Et evangelium – også på trods af erfaringen. ■

*Ånden fører os ikke
altid ind i lykke,
velvære og sejr,
sådan som religiøsitet
forventer det*

Vores protestantiske fætre

AF FINN AA. RØNNE

Det er udfordrende, at protestantiske kirker mener noget forskelligt om mange ting. Hvordan skal vi egentlig forholde os til den mangfoldighed?

Vi har som lutherske kristne 500 års fødselsdag i år. Der er imidlertid også andre end lutherske kirker, som er opstået som et resultat af det, der skete ved reformationen i 1500-tallet, fx de reformerte, baptistiske, metodistiske og pinse-kirkerne. De kaldes sammen med den lutherske kirke for protestantiske.

Kristne fra disse kirker kan vi betegne som vores protestantiske fætre – vi er i familie med hinanden, men har forskellige lærefædre. Der er meget, vi er enige om, ikke mindst det, som stod centralt i opgøret med den katolske kirke og ved reformationen: læren om retfærdiggørelse af tro og princippet om Skriften alene som den øverste autoritet.

Samtidig er der i den protestantiske familie forskellige forståelser af, hvad dette betyder. Og der er også meget andet, vi er ret uenige om.

Denne artikel skal søge at give en oversigt over

forskellige protestantiske kirker og et lille indblik i, hvor vi som lutherske kristne er enige og uenige med vores protestantiske fætre. Det er vigtigt at blive klar over, fordi vi i dag omgås meget med kristne fra andre protestantiske kirker, og derfor også bliver påvirket af dem.

De reformerte

De reformerte har vi ikke tidligere haft så meget med at gøre, fordi der kun har været få af dem i Danmark. I dag henter mange imidlertid inspiration fra reformerte kredse, måske fordi de her får noget – også bibelsk relevant – de har savnet hos os. Der er samtidig på det seneste opstået forskellige reformerte menigheder her i landet.

Allerede Luther selv forholdt sig til de reformerte, da han gik ind i en heftig diskussion med deres lærefar, Zwingli, om nadveren. Hvor

Mens man i luthersk kristendom har Guds nåde i centrum, som det, der både bestemmer forholdet til Gud og er grundlaget for vores kristenliv, er det på reformert hold Guds ære, som er det centrale

Zwingli kun så brød og vin som symboler på Kristi legeme og blod, hævdede Luther kraftigt, at Jesus reelt er til stede i nadveren, så brød og vin virkeligt er hans legeme og blod.

Det gjorde han, dels fordi den uendelige, evige Gud rent faktisk kan rummes i noget så konkret og fysisk som brød og vin – nøjagtigt som han kunne komme ind i Marias livmoder og blive født som et lille barn. Og samtidig er det vigtigt, at frelsen kommer til os udefra og bygger på noget uden for os – brødet og vinen og det, der bliver sagt ved nadveren – så jeg kan være vis på min frelse, uanset hvordan min tilstand og mine følelser er.

Ellers skiller de reformerte sig især ud ved at lære det, man kalder *dobbelt forudbestemmelse*. Det betyder, at Gud suverænt bestemmer, hvem der bliver frelst, og hvem der går fortabt. I forlængelse heraf siger man så, at Jesus kun er død for dem, som er udvalgt til frelse.

Det modsatte – såkaldt arminianske – syn finder vi inden for fx metodismen og pinsebevægelsen, hvor man vil sige, at det kommer an på det enkelte menneskes eget valg, om man bliver frelst eller går fortabt.

Vi lutherske har så et mellemstandpunkt, ved at vi slår fast, at det alene beror på Gud – hans beslutning og hans handlen – hvis vi bliver frelst, men at vi stadig kan sige nej tak, så det er vores egen skyld, hvis vi går fortabt.

Endnu et par forskelle mellem reformert og luthersk kristendom skal nævnes:

I udgangspunktet har de lutherske og de reformerte samme syn på Bibelen. Den er Guds ord, som skal bestemme vores tro, lære og liv. Når det gælder anvendelsen af Bibelen går de reformerte imidlertid nogle skridt videre.

For det første hævder mange reformerte, at Bibelen indeholder bestemte anvisninger på, hvordan kirken skal organiseres, kirkerummet indrettes og gudstjenesten udformes, mens man fra luthersk side tænker, at det kan være forskelligt afhængig af tid og sted, bare det gælder evangeliets forkyndelse.

For det andet mener en del reformerte, at Bibelen også kan og skal bruges direkte til at indrette og styre samfundet efter. Derfor er det i den sammenhæng, vi finder det, man kan betegne som kristne fundamentalister. For os lutheranere lægger Luthers toregimentelære op til, at Bibelen kun bruges direkte for at skabe troen og hjælpe os til at leve som kristne, mens vi gerne kan udlede nogle værdier af Bibelen, som vi kan bruge, når vi engagerer os i samfundet.

I tillæg til de konkrete læremæssige forskelle har luthersk og reformert teologi og forkyndelse forskellig vægtlægning og forskelligt centrum.

Mens man i luthersk kristendom har *Guds nåde* i centrum, som det, der både bestemmer forholdet til Gud og er grundlaget for vores kristenliv, er det på reformert hold *Guds ære*, som er det centrale. Man fremhæver Gud som majestæten, der skal æres både gennem vores personlige liv og i kirken og samfundet. Det giver en forkyndelse med en stærkere appel til vores egen indsats og handlen.

Baptisterne

Allerede på reformationstiden i 1500-tallet opstod de første baptistiske grupper, spredt rundt omkring i Europa. Baptisterne kritiserede Luther, Zwingli og de andre reformatorer for ikke

Finn Aa. Rønne, f. 1959
Lektor på Dansk Bibel-Institut
finn@dbi.edu

FOTO: FROMSANDTOGLASS

Baptisterne ønskede at danne menigheder, som kun bestod af bevidst troende. Det førte til et typisk baptistisk dåbssyn, hvor dåben opfattes som en lydigheds-handling, hvorved man bekender, at man er kommet til bevidst tro og ønsker at følge Jesus.

at gå langt nok, da de stadig virkede inden for kirker, der omfattede hele befolkningen og var tæt knyttet til de verdslige magthavere. De reagerede på de mange i de store kirker, for hvem kristendommen tilsyneladende ikke var et personligt anliggende, der satte sig spor i livet.

Derfor ønskede de i stedet at danne menigheder, som kun bestod af bevidst troende, og hvor man blev optaget ved en personlig beslutning. De mente, det var de sande kristne menigheder, og som følge heraf betvivlede man også gyldigheden af den dåb af børn, som fandt sted i den store officielle kirke. I stedet kom dåben til at fungere som optagelsesritual for menighederne af bevidst troende.

Det førte til et typisk baptistisk dåbssyn, hvor dåben opfattes som en lydighedshandling, hvorved man bekender, at man er kommet til bevidst tro og ønsker at følge Jesus. Lutheranere opfatter i stedet dåben som det, Gud gør med os, når han giver os syndernes forladelse og Helligånden, så vi ved at tage imod det med

en tro, som Gud skaber, bliver født på ny og bliver Guds børn.

Metodisterne

Metodismen opstod som en engelsk vækkelsesbevægelse i første halvdel af 1700-tallet, men udviklede sig snart til et selvstændigt kirkesamfund.

Det, som særligt kom til at kendetegne metodismen, hænger nært sammen med stifternes – brødrene John og Charles Wesleys – egen omvendelsesoplevelse og åndelige udvikling:

Man understreger frelsen som Guds gave, som den enkelte ved egen beslutning skal sige ja til, og da vil man opleve en dybt erfaret vished om at være retfærdiggjort. I næste omgang har man som et nyt niveau mulighed for at erfare Guds kraft, der giver en vækst i helliggørelse mod en relativ fuldkommenhed, dvs. et liv i kærlighed til Gud og mennesker uden bevidst synd – dog ikke sådan at det fører til en indre fuldkommenhed og syndfrihed.

Vores metodistiske fætre er også præget af et stærkt socialt engagement, som stammer fra metodismens start i de engelske fabriksbyer med meget dårlige sociale forhold.

Metodismens største betydning er måske, at den blev ophav til pinsebevægelsen.

Pinsebevægelsen

Pinsebevægelsen er i dag den største og hurtigst voksende kristne retning, der ikke mindst gør sig gældende i den ikke-vestlige verden. Den voksede ud af metodismen gennem den såkaldte *hellighedsbevægelse* i slutningen af 1800-tallet. Her understregede man Helligåndens rolle i at skabe en gennemgribende helliggørelse i kristenlivet, der samtidig kan ske som en øjeblikkelig oplevelse adskilt fra omvendelsen og retfærdiggørelsen.

Det er baggrunden for det, som særligt kendetegner den klassiske pinsebevægelse, der opstod i begyndelsen af 1900-tallet: Her taler man om, at Helligånden modtages i to omgange.

Først får alle Helligånden i og med omvendel-

sen. Det ledsages af vanddåben, der opfattes på samme måde som hos baptisterne – som en bekendelse af, at man er kommet til bevidst tro.

Senere får nogle så Helligånden som en særlig kraft i det, der kaldes Åndsdåben, og som altså er en *second blessing* (en anden velsignelse) adskilt fra omvendelsen. Ofte er det et resultat af forbøn med håndspålæggelse. Det viser sig umiddelbart ved, at man begynder at tale i tunger, og kommer dernæst til udtryk i et nyt kraftfuldt kristenliv med fred, glæde og kærlighed til Gud og mennesker – sammen med en stærkere vidnetjeneste.

I løbet af 1900-tallet har pinsebevægelsen udviklet sig til et bredt spektrum af meget forskellige retninger, med forskellig vægtlægning og radikalitet, der dog er fælles om fremhævelsen af Helligåndens nærvær, kraft og gaver.

I den ene ende af spektret har vi de karismatiske fornyelsesbevægelser (fx Dansk Oase), som gør sig gældende i de andre protestantiske kirker. Her tager man ofte afstand fra det, man ser som den klassiske pinsebevægelses "to-trins-kristendom" med en særlig gruppe kristne, der har oplevet en *second blessing*, og fremhæver i stedet den specielle udrustning til tjeneste, Helligånden kan give til alle kristne, ikke mindst gennem nådegaverne.

I den modsatte ende finder vi de såkaldte *trosmenigheder* og *fremgangsteologien*, der taler om, at vi altid kan forvente fremgang, velstand og godt helbred, hvis vi bare tror nok og beder rigtigt.

Andre skillelinjer

De uenigheder med vores protestantiske fætre, som her er trukket frem, er stadig både reelle og vigtige. Samtidig har udviklingen gjort, at der i tillæg er kommet nye skillelinjer, som går på tværs af den oprindelige opdeling af kirkesamfundene.

Fx findes der liberale reformerte, baptister og metodister, som har meget til fælles med liberale lutheranere, mens bibeltro lutherske missionsfolk ofte oplever at være mere på linje med

fx bibeltro reformerte end med liberale lutherske, fordi vi er fælles om tilliden til Bibelen og vægtlægningen på omvendelsen, en levende tro og et helligt liv – og derfor også har en fælles nød for de ufrelste, som går fortabt.

Mangfoldigheden udfordrer

Det er udfordrende, at der er så mange protestantiske kirker, der mener noget forskelligt om mange ting – når vi nu er enige om, at det er i Bibelen, vi finder sandheden. Hvorfor er det sådan?

Det er der flere grunde til. Det skyldes, at også vores erkendelse er ramt af synden, så vi misforstår Bibelen og tager fejl i forskellige teologiske spørgsmål. Nogle gange er det forskelle i kultur og mennesketyper, som giver anledning til forskellige trosretninger. Eller det kan være, at nye kirker opstår, fordi sider af Bibelens budskab har været forsømt i de eksisterende. Derfor kan vi også opleve, at nogle søger til andre kirkesamfund, fordi de savner sider af det bibelske budskab i vores forkyndelse. Det må minde os om at tage ved lære af vores protestantiske fætre.

Hvordan skal vi så forholde os til denne mangfoldighed? Jeg tror, der her er to grøfter, vi kan falde i:

Den ene kan vi kalde *relativismens* grøft, hvor vi hævder, at alle har lige meget ret – på en eller anden måde. Det er imidlertid ikke muligt at forene fx et baptistisk og et luthersk dåbssyn. Enten tager jeg fejl i det, jeg tror, vores børn fik, da vi lod dem døbe som ganske små. Eller også er der noget meget vigtigt, vores baptistiske venner har forholdt deres børn.

Den anden grøft er et *hovmod*, som mener, at det, vi står for i vores kirke, pr. definition er det rette.

Vi ved, hvor sandheden er at finde, men vi må være åbne over for, at vi kan tage fejl i forskellige spørgsmål. Derfor må vi – også i samtale med vores protestantiske fætre – hele tiden gå tilbage til Bibelen og lade den bestemme, hvad vi skal tænke og tro. ■

Bibeltro lutherske missionsfolk oplever ofte at være mere på linje med bibeltro reformerte end med liberale lutherske

Når sygdommen rammer

BOGANMELDELSE AF HANNE BREUM KARLSEN

Når sygdommen rammer

Flere forfattere

Lohse 2017

48 sider, kr. 49,95

Dette meget inspirerende hæfte om helbred og sygdom indeholder syv forskellige oplæg til samtale i en gruppe, men kan også anvendes til selvstudie, og det giver lyst til at grave videre i de forskellige aspekter.

Emnerne dækker både over svære teologiske spørgsmål, etiske dilemmaer og mange hverdagssituationer, hvor troen og livet med Gud sættes på prøve. Alle afsnit er gennemsyret af en fin sjælesørgerisk synsvinkel, som inddrager respekten for, at vi som mennesker og som kristne er meget forskellige.

De fem forfattere (Sprint Aagaard Korsholm, Dan Månsson, Ingrid Markussen, Jens Peter Hansen og Peter Legarth) har forskellige synsvinkler og baggrunde, og det giver en fin bredde i hæftet. For alle gælder, at det er skrevet med en meget nutidig tilgang, og alle emner er yderst aktuelle. Nogle bibelvers går igen i flere afsnit, men det kan være med til at se det fra forskellige sider.

Hverken letkøbte eller entydige svar

De fleste af spørgsmålene har ikke enkle, letkøbte og entydige

Flere afsnit berører det svære i at være syg og samtidig opleve Gud borte

ge svar. Der bliver heller ikke givet ensidige forklaringer på sygdom og lidelse, men i stedet rummer hæftet netop de mange – også teologiske – dilemmaer, som Bibelen selv indeholder.

Her oplever jeg, det giver lyst til at gå mere i dybden med nogle af disse emner, fx: Hvem står bag sygdom? Hjælper det mere på min sygdom, at jeg får forbøn fra en person med nådegave til at helbrede, end hvis jeg får forbøn fra en kristen uden denne nådegave? Er det bønner eller Jesus – eller begge dele – som er årsag til helbredelse?

Der gives også mange gode og praktiske oplæg om og spørgsmål til forbøn for syge – både hos en kristen og ikke-kristen ven.

Afsnittet om psykisk lidelse er meget relevant og et emne, som ikke så ofte tages op i kristne fællesskaber. Her læg-

ges der op til flere udfordrende spørgsmål og mulighed for at dele personlige erfaringer – både som den, der er syg, og den, der står ved siden af. Der gives også rigtig god forståelse og hjælp til begge parter.

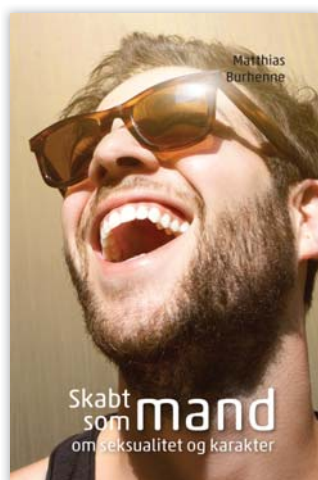
Dele af afsnittet om læger og medicin oplever jeg mindre interessant, men emnet om alternativ behandling er meget vigtigt at få med og skabe refleksion og debat omkring.

Flere afsnit berører det svære i at være syg og samtidig opleve Gud borte. At Gud lover fred, men åbenbart ikke giver den. Og hvordan kan sjælesorg hjælpe personer, som under psykisk lidelse har svært ved at tro?

Disse dele af hæftet er med til at sætte ord på nogle af de ting, vi ellers ikke så ofte hører eller fortæller om. Hæftet kan varmt anbefales, hvis man ønsker at blive udfordret på disse emner. ■

Skabt som mand

BOGANMELDELSE AF MOGENS FINDERUP

Skabt som mand

Om seksualitet og karakter

Matthias Burhenne

LogosMedia 2017

244 sider, kr. 249,95

Sidste år udkom Ute Buths bog *Skabt som kvinde* på LogosMedia, og nu har forlaget udsendt et mandligt sidestykke i form af *Skabt som mand – om seksualitet og karakter*.

Bogens hovedfokus er den mandlige seksualitet. Undertitlen indikerer samtidig en latent konflikt mellem seksualitet og karakter. Det er væsentligt med en bog for mænd om seksualitet og karakter, da mandens karakter er under pres fra medierne. Der er få nutidige kristne bøger om emnet, som samtidig giver en god konkret og praktisk vejledning.

Som bogens titel fortæller, handler det både om seksualitet og karakter. "Karakter og seksualitet er to tæt forbundne aspekter i menneskelivet. Seksualiteten er noget vidunderligt, hvis man udlever den efter Guds hensigt og vilje". Og her skal nævnes, at Matthias Burhennes mandsbillede i bogen kan virke en anelse stereotyp, da man faktisk kan sidde tilbage med en følelse af, at alle mænd ser porno.

Bogen er ellers konkret og befriende læsning, da forfatteren tilbyder både gifte

mænd og singler praktiske råd om, hvordan man kan leve sin seksualitet ud på den gode måde.

Netop den praktiske tilgang appellerer til mange mænd, og derfor er det også forfriskende, at bogen indeholder en karaktertest. Karaktertrækkene til testen er alle hentet i Ordsprogenes bog, og dermed bliver testen bibelsk funderet. En analyse af karaktertesten giver læseren mulighed for at lokalisere, hvor der skal arbejdes med ens karakter og sættes ind som mand.

Vejen ud af porno og utroskab

Bogens generelle hovedfokus er afhængigheden af porno, utroskab og vejen ud af dette. Udgangspunktet er, at vi tør være ærlige og realistiske og kalde synden ved navn. Hjælp og vejledning hentes både i

den sunde og gudgivne seksualitet og i evangeliet om tilgivelse af nåde.

Bogen har et meget flot og læsevenligt layout. Den er delt op i mange små kapitler og underafsnit, som giver overskuelighed. Forfatteren giver mange gode eksempler på, hvor det går galt – både hos dagens mand og helt tilbage fra Det Gamle Testamente.

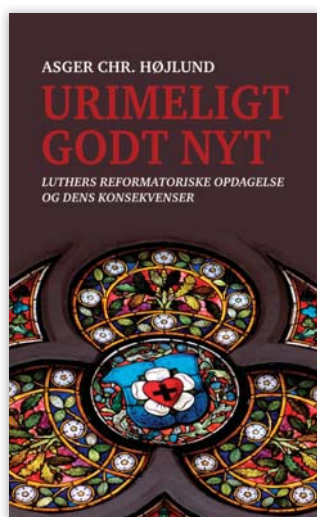
Matthias Burhenne er en direkte mand, der på en god måde runder mange forskellige aspekter af mænds seksualitet. Der er fx afsnit om "Familieplanlægning på 100 måder" og "Orgasme på 100 måder", om forspil og forskellige former for sex, men også afsnit om selvbeherskelse og "Modstandskraft over for fristelser".

Skabt som mand er en yderst aktuel, nærværende og praktisk bog, alle mænd bør læse. ■

Der er få nutidige kristne bøger om emnet, som samtidig giver en god konkret og praktisk vejledning

Urimeligt godt nyt

BOGANMELDELSE AF JENS OLE CHRISTENSEN

Urimeligt godt nyt

Luthers reformatoriske opdagelse og dens konsekvenser

Asger Chr. Højlund

Kolon 2017

192 sider, kr. 199,95

Lad det være sagt med det samme: Jeg har svært ved at skjule min begejstring for denne bog!

Den viser, hvad der sker, når en mand, der livet igennem har beskæftiget sig videnskabeligt med Luther og (især) hans budskab, læner sig tilbage – springer de mange høj-pandede faglige diskussioner over – og skriver af karsken bælg.

Så kommer der nemlig en frigjort og medrivende, letlæst og undertiden humoristisk – men samtidig dyb, evangelisk og på nogle strækninger overraskende bog ud af det.

Det er ikke en bog, der fortæller reformationens historie, men med Asger Højlunds egne ord forsøger den "at komme ind på livet af det, der i sin tid begyndte det hele" (s. 9). Det vil sige: Hvad er reformationens pointer, og hvad har de at sige os i dag?

Og så krydres den med en række præcise og skarpe Luther-citater med en god sans for, at Luther kan være både meget jordnær og meget morsom. For eksempel bør enhver ægtemand og far læse (s. 50)

om, hvad gode gerninger i virkeligheden er!

Betoning af det retfærdige liv

Et centralt træk i bogen er, at Asger Chr. Højlund gør "Sermonen om den dobbelte retfærdighed" (1519) til omdrejningspunkt. Måske mener Højlund i virkeligheden, at den er det reformatoriske hovedskrift?

De kristnes dobbelte retfærdighed er på den ene side det, enhver, som bare ved lidt om Luther, kender: Den retfærdighed, Gud giver os i Jesus Kristus. Uden at vi har fortjent noget selv.

Den anden side af den dobbelte retfærdighed er det retfærdige liv, Gud skaber i os ved evangeliet og Helligånden. Et liv, hvor – med Luthers ord – "Ånden har gennemsyret dem (altså de kristne), sådan at de ikke gør noget ondt mod nogen og villigt finder sigt i ondt" (s. 133). (Et hjertesuk: Det skulle lige være en af os andre, der havde sagt noget i den retning, så havde vi fået på puklen af visse hyperroserniane ...)

Dermed kommer livet i gode gerninger til at spille en langt større rolle i denne bog, end det gør i megen traditionel lutherdom. Og der bliver på én gang en betoning af hvilen og friheden i Kristus og en optimisme på vegne af det genfødte menneske. Den optimisme er forfriskende, når man som jeg har vænnet sig til en mere ensidig læsning af Luther.

Et andet væsentligt træk i bogen er dens understregning af, at Gud møder os i den virkelige verden – ikke i en særlig åndelig sfære. Det gælder i frelsens sager, hvor Gud virker gennem det ydre ord – det ord, vi kan høre, og det fysiske ord i dåben og nadveren. Men det gælder også på skabelsens plan – det almindelige hverdagsliv – hvor Gud ikke er adskilt fra det skabte, men møder os i konkrete medmennesker i familien, på arbejdspladsen og i byen. Og virker i naturens liv.

Et par overraskelser

De største overraskelser for mig lå i kapitlet om "Guds folk i verden". Én ting er betoningen af, at de kristne er et synligt folk i verden. Den be-

toning har jeg hørt tidligere – netop fra Asger Chr. Højlund – og taget til mig. Vi er i høj grad et synligt folk i Ordet og sakramenterne, i menighedslivet og i den anderledes livsstil.

Det virkeligt overraskende er hans læsning af læren om de to regimenter, som ikke hos Luther er en opdeling i åndeligt og verdsligt. Det er fyrstekirkerne og den lutherske ortodoksi, der lægger snittet der.

Men tankegangen er temmelig radikal: Strengt taget er det verdslige regimente ifølge Luther og Højlund ikke nødvendigt for de kristne. For de er Guds folk i en syndig verden og må gøre gode gerninger. Det verdslige regimente er til for de ikke-kristnes skyld. For at holde de ugenfødte menneskers synd i ave.

Her er ét af de få steder i bogen, hvor jeg har brug for at sætte et forsigtigt spørgsmålstegn. Ikke ved om Højlund læser Luther rigtigt – det har jeg ingen selvstændig mening om – men om Luther og Højlund ikke er lidt naive her. Viser ikke al erfaring, at også vi kristne har brug for at blive holdt på plads af myndig-

hederne, når det handler om vores liv i verden?

Kritisk bemærkning

Og dermed nærmer jeg mig måske alligevel en mere overordnet kritisk bemærkning: Forfatteren har et skarpt blik for svaghederne i megen traditionel læsning af Luther og reformationens historie. For eksempel må alle, der på automatpiloten afviser alt romersk-katolsk, forberede sig på et par overraskelser. Men det forekommer mig, at Højlund har et mindre skarpt blik for Luthers egne svagheder. Hvorfor gik han sådan vild i forhold til jøderne eller fik en så problematisk rolle under bondeoprøret eller i sagen om Philipp af Hessens dobbelte ægteskab?

Nuvel, måske skyldes det, at bogen ikke eftersporer ”den historiske Luther”, men de tidløse lutherske pointer. Måske har jeg overset noget! Det vil jeg have i baghovedet, næste gang jeg læser bogen.

Det er måske den bedste anbefaling: at den genlæsning af bogen har jeg lyst til at gå i gang med snart. ■

Der bliver på én gang en betoning af hvilen og friheden i Kristus og en optimisme på vegne af det genfødte menneske. Den optimisme er forfriskende, når man som jeg har vænnet sig til en mere ensidig læsning af Luther

Forkynd for børn

BOGANMELDELSE AF CARSTEN HJORTH PEDERSEN

Forkynd for børn
om lov og evangelium
Carl Fr. Wisløff
LogosMedia 2017
30 sider, kr. 29,95

Dette hæfte udkom på norsk i 1939. I 1977, 2003 og nu i 2017 udkom det også på dansk. Det er i sig selv et vidnesbyrd om dets kvalitet og vigtighed.

Forfatteren, der døde i 2004, var professor i teologi; men han havde en evne til at fremstille vanskeligt stof på en let måde, hvilket han også gør her.

I kapitel 1 ridser han forskellen mellem lov og evangelium op. "Loven er Gud, når han anklager og straffer. Evangeliet er Gud, når han frikender og retfærdiggør" (s. 14). Den skelnen er meget vigtig. Evangeliet om Jesus skal formidles helt frit og gratis. Også over for børn. Loven skal vise vores behov for en frelser, og den viser vejen til det gode liv for den, der tror på Jesus.

I kapitel 2 sætter Carl Fr. Wisløff (CFW) lys på farer og muligheder i forkyndelsen for børn. Her møder vi fyndige sætninger som: "Der findes ikke noget i den kristne tro, som du ikke kan tale med børn om. Bare du finder en form, der er passende". Og: "Brug aldrig nogensinde den autoritet, du som voksen har over

for barnet til at udøve et åndeligt pres! Lad blot Helligånden gøre sit arbejde" (s. 19).

I kapitel 3 belyser forfatteren den forskel, der er på at forkynde Jesus som forbillede og frelser. Det første er lovforkyndelse. Det andet er evangelieforkyndelse. Her kommer han også ind på dåbens betydning.

Hæftet har efter min mening et meget vigtigt anliggende i vores tid. Nemlig, at det er evangeliet om Jesus, der skal bære vores formidling til børn i hjem, menighed og skole. Det er fx ikke tilstrækkelig at sige til børn, at Gud har skabt dem og passer på dem. Og slet ikke, at de skal være sådan og sådan.

Desuden er der efter min vurdering megen lovisk formidling for børn (og voksne) i dag, hvor vores kærlighed til Gud bliver næsten lige så vigtig som hans kærlighed til os, og hvor fornemmelser og følelser omtrent er på højde med Guds åbenbaring i Jesus og Bibelen. For frelsens og frihedens skyld har vi her brug for den klare skelnen mellem lov og evangelium.

Men jeg har også et par kri-

tiske bemærkninger til denne udgivelse:

CFW har en fin pointering af dåbens betydning; men han giver ikke mange bud på, hvad det indebærer for dåbsoplæringen, hvor det efter min mening ikke primært handler om at drive vækkelsesforkyndelse for små børn, men netop oplære dem i den kristne tro.

Skønt CFW har et befriende fokus på anden trosartikel, kunne jeg godt ønske mig, at hæftet havde givet nogle bud på, hvordan vi så i dag også forkynder første og tredje trosartikel for børn. Ikke fordi vi skal være "moderne", men fordi det er vigtigt!

Selv om jeg ser værdien i at genudgive åndelige klassikere, finder jeg det endnu vigtigere, at samme anliggende og brand bliver formidlet af nulevende mennesker med nye formuleringer. Det må vi hjælpe hinanden med! ■

DEL *BUDSKABET* MED ANDRE

- * Bestil et gaveabonnement til andre for kun 170 kr.
Det kan gøres online her:
www.collect.nu/Tilmelding/DLM/blade/tilmeld.aspx
– eller ved kontakt til LM's sekretariat på mail: dlm@dml.dk eller tlf. 48 20 76 60

- * Del vores "gratisartikler" på Facebook. Find dem på www.budskabet.dk

FIND MERE INSPIRATION

KIRKE OG ØVRIGHED I ET PLURALISTISK SAMFUND
Jeppe B. Nikolajsen (red.)
Kolon 2017
192 sider, kr. 199,95

SÅ FAST EN BORG
Andagter til hele året af Martin Luther
(sprogligt bearbejdet af Henrik Gren Hansen)
Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening 2017
416 sider, kr. 199,-

TEMA:

Kristen i samfundet

Kristne mennesker er samfundsborgere på lige fod med alle andre. Det indebærer et medansvar for livet i familien, i lokalsamfundet, på arbejdsmarkedet og i den politiske verden.

Men det er ikke altid let i dagens Danmark at komme til orde med holdninger og værdier, der udspringer af et kristent syn på verden og livet.

I dette nummer reflekterer vi over, om (eller: i hvilken forstand) Danmark er et kristent land, og hvilke konsekvenser det har. Vi giver desuden inspiration til at bringe tydelige kristne værdier med ud i det offentlige rum. Endelig ser vi på, hvad den lutherske sondring mellem det åndelige og verdslige regimente aktuelt indebærer.

Ja, og udover det nævnte tema sætter vi også fokus på en række andre vigtige forhold: Guds overvældende kærlighed, moderne spiritualitet og ... læs selv videre ...

Der er stor trøst i, at frelse og helliggørelse er Åndens værk. Ikke mit. At jeg ikke skal kunne finde Guds ånd ved at grave dybt i mig selv, tage mig sammen eller blive rørt af lovsangen, men ved at lade det, Gud har sagt, gælde for mig. Sådan kan jeg vokse i tillid til ham og tjene næsten på hans ord.

JAN H. MORTENSEN SIDE 29

FOTO: ISTOCKPHOTO

*Sandhed, troværdighed og tillid er
fundamental for enhver relation
– uanset om det er mellem to
personer, på en arbejdsplads eller
på det store samfundsplan*

OLE SOLGAARD SIDE 19